

Työpaperi III — 10.12.2025

Kahdeksan miljoonaa suomalaista vuonna 2050?

Kaksi tulevaisuuskuvaa vuosien 2024—2050 väestönkehityksestä

Rasmus Aro

Työpaperi tarkastelee 2020-luvun maahanmuuttoon (nollakasvu) sekä kahdeksan miljoonan suomalaisen mahdollistavan maahanmuuton tuottamia väestöllisiä tulevaisuudenkuvia koko maan ja kuntien näkökulmasta vuosien 2024—2050 aikana. Voimakas maahanmuuttoon perustuva väestönkasvu vahvistaisi Suomen demografista rakennetta, mutta samalla vaatisi onnistunutta kotoutumista ja merkittävää työllisyysasteen kasvua maahanmuuttajien ryhmissä.

Tiivistelmä

Miten voimakas väestönkasvu vaikuttaa Suomen sekä Suomen eri alueiden demografiseen rakenteeseen, demografisesta kehityksestä kumpuaviin tulevaisuuden haasteisiin ja mitä voimakas kasvu vaatisi toteutuakseen?

Sitran rahoittama Kahdeksan miljoonaa suomalaista vuonna 2050? -hanke tarkastelee Suomea, jonka väestöpohja kasvaisi kahdeksaan miljoonaan asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä noin 95 000 henkilön vuosittaisen nettomahaanmuuton kautta. Tässä työpaperissa tarkastellaan kahdeksan miljoonaa asukasta tuottavan väestöennusteen valossa alueellista väestörakenteen kehitystä vertaillen tätä tulevaisuudenkuvaa samalla menetelmällä tehtyyn maltillisempaan 2020-luvun maahanmuuton tasoa jatkavaan tulevaisuudenkuvaan.

Näiden tarkasteluiden pohjalta arvioitiin hyvin voimakkaan maahanmuuttovetoisen kasvun vaatimuksia ja vaikutuksia, joista keskeisimmät havainnot ovat seuraavat:

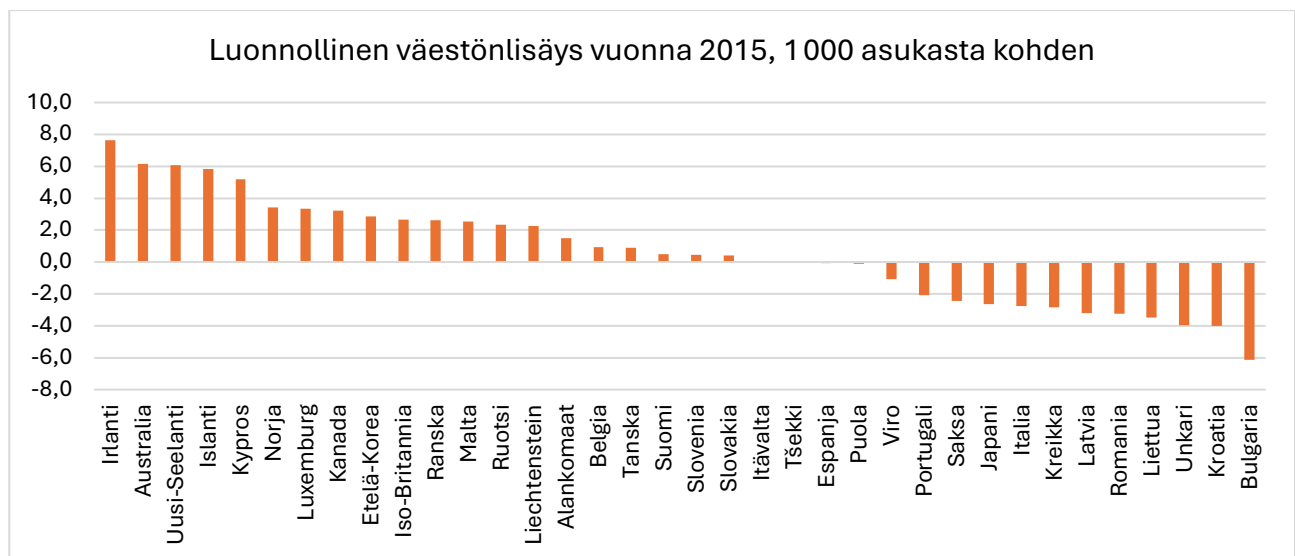
- Väestönkasvu kahdeksaan miljoonaan asukkaaseen vaatisi **Pohjoismaiden mittakaavassa poikkeuksellista maahanmuuttoa**. Vuositasolla väestön täytyisi kasvaa keskimäärin 1,35 prosentilla, vastaten mm. Australian ja Uuden-Seelannin kasvutahtia vuosina 2010—2024.
- Maahanmuuttopolitiikan suurten muutosten lisäksi tulevaisuuskuvan toteutuminen vaatisi **ennätyksellisen suurta asuntotuotannon tasoa** ja tämän pitkäjaksoista ylläpitämistä.
- Voimakas maahanmuuttovetoinen kasvu johtaisi etenkin työikäisen väestön erittäin suureen kasvuun, aiemman maahanmuuton ikärakenteella Suomen **työikäinen väestö kasvaisi 1,35 miljoonalla henkilöllä** vuoteen 2050 mennessä.
- Maahanmuuttajataustaisten **työllisyysasteen täytyisi nousta voimakkaasti**, jotta Suomen taloudellinen huoltosuhde (ei-työllisten ja työllisten suhde) vahvistuisi kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudessa. Jos vieraskielisten työllisyysaste jää alle 64,7 prosentin, huolimatta 1,35 miljoonan työikäisen kasvusta työllisten määrä suhteessa ei työllisten määrään laskee. Ilman muutosta työllisyysasteissa jopa nollamaahanmuutto tuottaa vahvemman työllisyysasteen. Jos taas vieraskielisten työllisyysaste kohoaa yli 70 prosentin, taloudellinen huoltosuhde vahvistuu merkittävästi voimakkaan väestönkasvun myötä.
- Edes kahdeksan miljoonan suomalaisen **tulevaisuuskuva ei käännä peruskouluikäisten kehitystä positiiviseksi** vuoteen 2032 mennessä. Vaikka Suomi saisi 95 000 henkilöä muuttovoittoa (kaikista ikäryhmistä) vuosittain, peruskouluikäisten määrä laskee yhä 2030-luvun alkupuolelle asti.

- Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuuskuva on **alueellisesti polarisoitunut**. Mallinnus perustuu maahanmuuton jakautumiseen aiempaa vastavasti, jolloin yhä noin 44 prosenttia kunnista menettäisi väestöään, vaikka koko maan väkiluku kasvaisi kahdeksaan miljoonaan. Toisessa mallinnuksessa kasvatettiin maakuntakeskusten vetovoimaa, joka johtaa alueellisesti tasapainoisempaan kasvuun. Kuitenkin myös tässä mallinnuksessa etenkin Itä- ja Keski-Suomen seutukaupungit ja maaseutukunnat supistuvat.

Johdanto

Vuosi 2015 kuuluu Suomen väestöhistorian merkittäviin käännekohtiin. Kyseinen vuosi oli viimeinen, jolloin syntyneiden määrä ylitti kuolleiden määrän. Ilman merkittävää muutosta Suomen väestönkasvun rakenteessa vuosi 2015 voi hyvin jäädä tämän tekstin lukijoiden elinajan viimeiseksi positiivisen luonnollisen väestönlisäyksen vuodeksi, sillä koko 2000-luvun ensimmäisen vuosisadan ajan kuolleiden määrä jäänee yli 60 000–70 000 henkilöön vuodessa. On epätodennäköistä, että syntyneiden määrä pystyy ylittämään tämän tason ilman merkittävää hedelmällisessä iässä olevan väestön kasvua, minkä seurauksena kaiken tulevan väestönkasvun täytyy tulla Suomen rajojen ulkopuolelta.

Suomen negatiiviseksi kääntynyt väestönkehitys ei ole poikkeuksellista muihin vauraisiin maihin verrattuna (ks. kuvio 1). Kun Suomessa syntyneiden määrä ylitti kuolleiden määrän vielä vuonna 2015, useissa vauraissa maissa (kuten Saksa, Espanja) kuolleiden määrä oli jo syntyneitä suurempi ja suuressa joukossa vauraita maita syntyneiden määrä oli hyvin lähellä kuolleiden määrää (kuten Itävalta, Tanska). Ilman jatkuvasti kasvavaa maahanmuuton tasoa sama kehitys on käytännössä kaikkien vauraiden maiden edessä, sillä vauraista maista ainoastaan Israelissa syntyvyys riittää ylläpitämään väestön kasvavana ilman maahanmuuttoa.

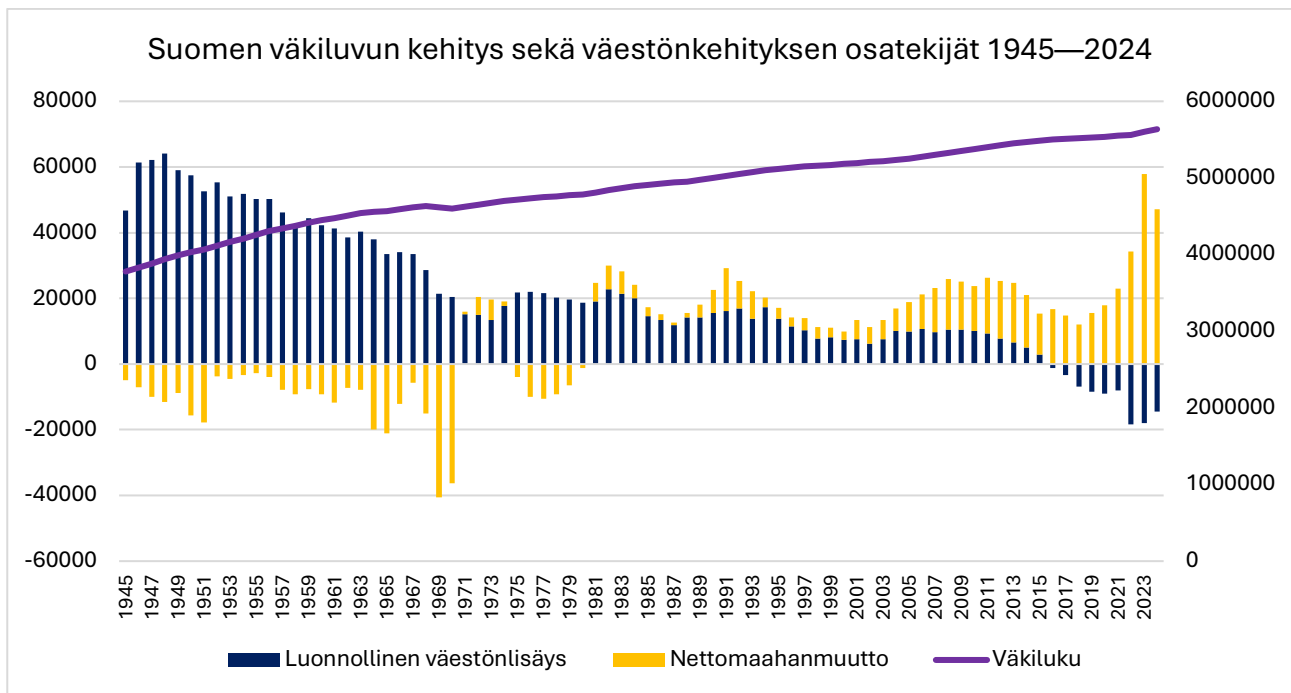

Kuvio 1. Luonnollinen väestönlisäys 1 000 asukasta kohden vuonna 2015. Lähde: World Bank Database.

Vaikka kuolleiden syntyneitä suurempi määrä ei ole kansainvälisesti poikkeavaa, on muutos Suomen väestönkehityksen historian näkökulmasta yhä hyvin merkittävä. Lähes koko modernin Suomen historia on kasvavan väestön historiaa ja väestön kasvu 1990-luvulle asti perustui käytännössä täysin syntyneiden kuolleita suurempaan määrään (ks. kuvio 2). Kuitenkin jo 1970-luvun alussa oli selvää, että Suomen syntyvyyteen perustuva väestönkasvu tulee päätymään jossain vaiheessa: esimerkiksi Tilastokeskuksen vuoden 1975 väestöennusteessa

Suomen väestönkasvun mallinnettiin päättyvän vuonna 1995 kuolleisuuden kasvaessa yli syntyneiden määrän nopeasti väestön ikääntymisen seurauksena¹.

Vaikka Suomen syntyvyyteen perustuva kasvu päättyikin 20 vuotta 1970-luvulla ennakoitua myöhemmin odotettua suuremman elinajanodotteen kasvun takia, Suomen väestö ei kuitenkaan ole vielä alkanut supistumaan maan rajojen ulkopuolelta tulevan muuttoliikkeen takia. 1990-luvulta lähtien maahanmuutto on ollut Suomen väestöä kasvattava tekijä, jonka kasvattava vaikutus on ollut jokaisella vuosikymmenellä aiemmin ennakoitua suurempi. Viimeisen kymmenen vuoden aikana maahanmuutto on yksin mahdollistanut väestönkasvun Suomessa.

Kuvio 2. Suomen väestönkehityksen osatekijät ja väkiluku vuosien 1945–2024 aikana. Lähde: Tilastokeskus: statfin, väestörakenne.

Suomen tulevan väestön kasvun tai supistumisen nopeus on pitkälti sidottu maahanmuuton tasoon. Koska työikäisen väestön kasvu vaatii pitkällä tähtäimellä maahanmuuttoa, myös kansantalouden kasvun demografinen komponentti on riippuvainen maahanmuutosta. Syntyvyydestä ja kuolleisuudesta poiketen maahanmuuton taso on merkittävästi riippuvainen kansallisesta politiikasta, jolla vaikutetaan Suomen houkuttelevuuteen maahanmuuton kohteena ja maahanmuuttajien asuinmaana.

¹ Vuoden 1975 väestöennusteessa Suomen väestönkasvu päättyi samalla kun kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän, sillä nettomaahanmuuton odotettiin olevan nolla henkilöä vuodessa. Vaikka nykyhetkessä tämä oletus voi näyttäytyä yllättävänä, kyseinen oletus oli optimistinen aiempiin ennusteisiin (esim. vuodet 1969, 1972, 1973), joissa Suomen odotettiin kärsivän suurista muuttotappioista ulkomaille myös tulevaisuudessa. Aiemmissa väestöennusteissa onkin lähes säännöstään aliarvioitu maahanmuuton kasvattavaa vaikutusta.

Juuri kansallisten toimien kyky vaikuttaa maahanmuuttoon tekee eritasoisen maahanmuuton tulevaisuudenkuvien tarkastelusta houkuttelevaa. Erilaiset maahanmuuton tulevaisuuden kuvat mahdollistavat tarkastelut siitä, miten Suomen demografinen rakenne kehittyy kansallisesti sekä alueellisesti erilaisissa maahanmuuton tulevaisuuden kuvissa, millaisia vaikutuksia on ja mitä vaatimuksia erilaiset kehityskuvat asettavat.

Sitran rahoittama 8 miljoonaa suomalaista -hanke kuvaa yhtä tämän kaltaista tulevaisuuden kuvaa: mitä jos Suomessa asuisi vuonna 2050 kahdeksan miljoonaa suomalaista, jonka toteutuminen vaatisi valtavaa maahanmuuttoa. Tässä työpaperissa tarkastellaan tätä kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuuden kuvaa etenkin kansallisen ja alueellisen väestönkehityksen näkökulmasta vertailemalla tätä kehityksen kuvaa maltillisempiin maahanmuuton tulevaisuuden kuviin sekä eri alueiden menneeseen kehitykseen.

1 Taustana 2010- ja 2020-luvun väestönkehityksen suuret murrokset

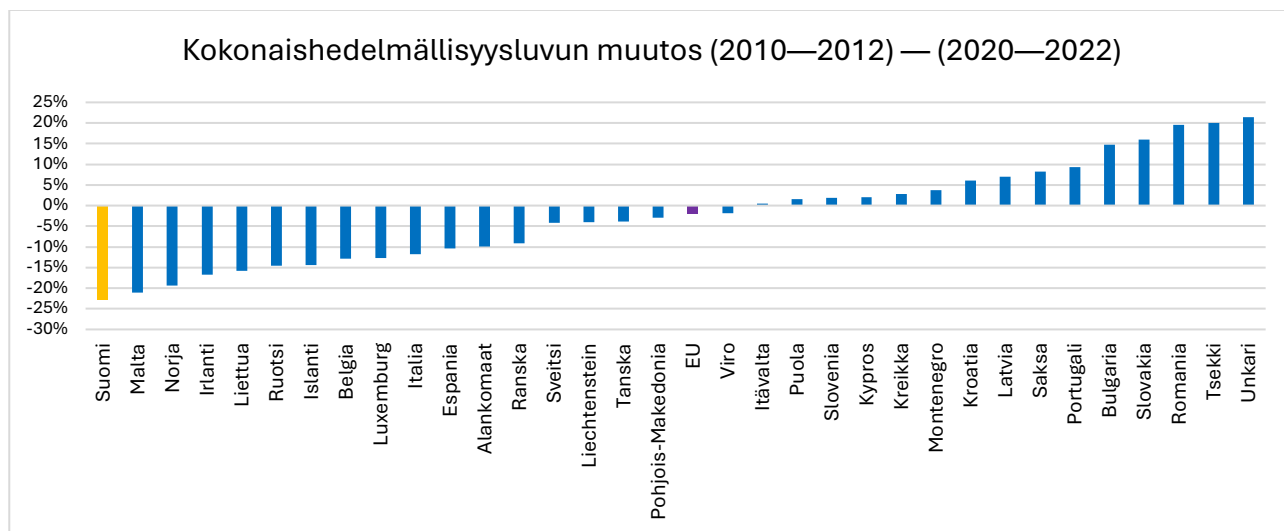
Suomen demografinen kehitys kohtaisi syntyvyyden perustuvan kasvun päättymisen lisäksi myös muita relevantteja (ja tätä selittäviä) muutoksia 2010- ja 2020-luvulla. Ehkäpä keskeisimmät demografiset murrokset 2010- ja 2020-luvulla olivat syntyvyyden romahdus, väestön nopea ikääntyminen, maahanmuuton merkityksen kasvu sekä alueellinen väestönkehityksen polarisaatio.

Syntyvyyden poikkeuksellisen nopea lasku 2010-luvulla selittää osaltaan luonnollisen väestönlisäyksen (syntyneiden ja kuolleiden erotus) kääntymistä negatiiviseksi. Suomessa syntyneiden määrä laski noin 60 000 vuosittain syntyneestä 2010-luvun alussa noin 45 000 syntyneeseen 2020-luvulla. Muutos on huomattava historiallisesti, sillä syntyneiden määrä säilyi 1970-luvulta 2010-luvulle noin 60 000 henkilössä per vuosi. Muutos on myös EU-maiden kontekstissa erittäin raju (ks. kuvio 3).

Syynä syntyneiden määrän laskulle ei ole muutokset hedelmällisessä iässä olevassa väestössä vaan ”yksilötason syntyvyydessä”: hedelmällisessä iässä oleville naiselle syntyy merkittävästi aiempaa vähemmän lapsia. Tätä kuvaava kokonaishedelmällisyysluku² laski 1,8:sta 1,3:aan vuosien 2010—2024 aikana. Suomen syntyvyys kokonaishedelmällisyysluvulla mitattuna laskikin Pohjoismaiden mittaushistorian matalimmalle tasolle: muutos kosketi käytännössä kaikkia väestöryhmiä ja alueita (Rotkirch 2020). Syntyvyyden laskua ei selitä yksittäinen yhteiskunnallinen muutos, vaan lukuisat erilaiset tekijät, kuten muutokset parisuhteiden

² Kokonaishedelmällisyysluku kuvaa, kuinka monta lasta keskimääräiselle naiselle syntyisi kyseisen vuoden syntyvyydellä koko hedelmällisen kauden (ikävuodet 15—49) aikana syntyvyyden pysyessä muuttumattomana. Huomionarvoisesti tämä poikkeaa lopullisesta lapsiluvusta, joka voidaan laskea vasta kohortin hedelmällisen kauden lopussa.

muodostamisessa, koettu epävarmuus, kasvanut ensisynnyttäjän ikä (vanhemmuuden lyk-
kääminen) sekä elämäntapavalinnat (Savelieva, Jokela & Rotkirch 2022, Väestöliitto 2017, Vä-
estöliitto 2023).

Kuvio 3. EU-maiden kokonaishedelmällisyysluvun kehitys 2010—2022. Lähde: Eurostat: population

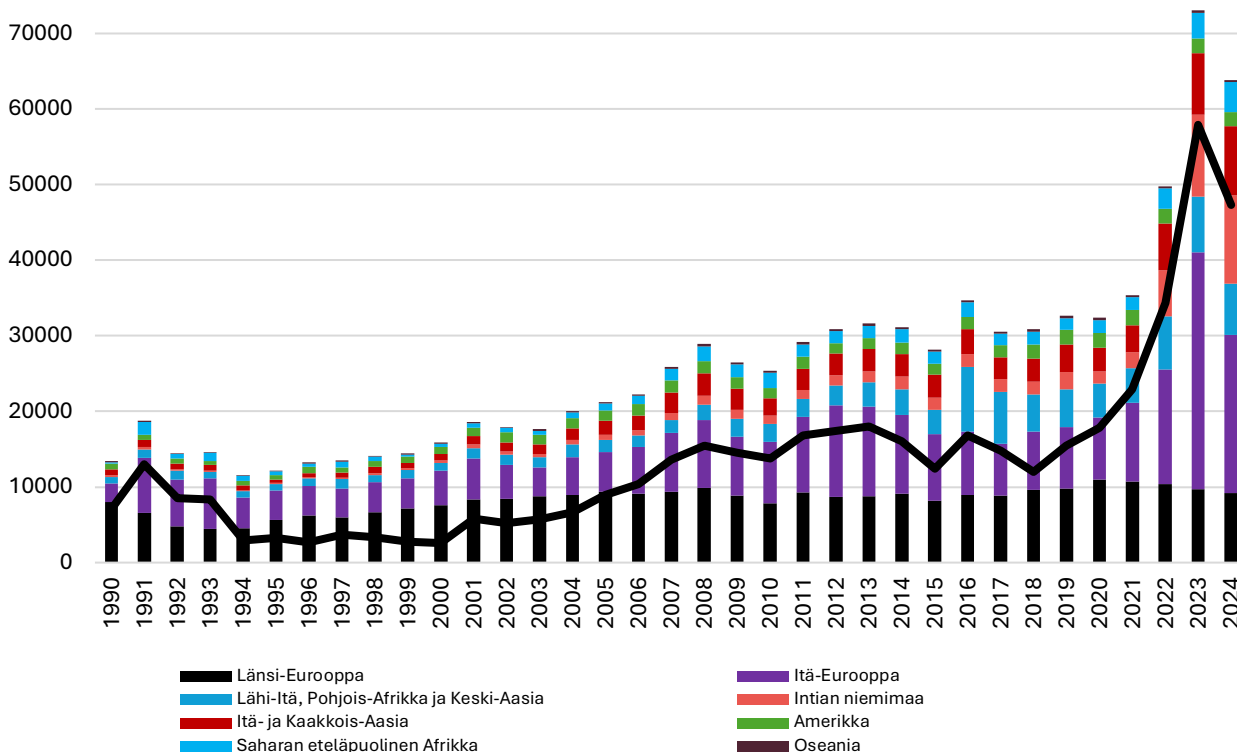
Syntyneiden nopean laskun myötä kuolleiden määrä on kasvanut 2020-luvulla huomattavasti syntyneiden määrää suuremmaksi. Myös kuolleiden määrä kasvoi 2010-luvulla iäkkään väes-
tön nopea kasvu 2010- ja 2020-luvulla. Eläkeikäisen väestön määrä 42 000 henkilöllä (46 pro-
sentilla) vuosien 2010—2024 aikana. Suurinta kasvu oli 65—74-vuotiaiden ryhmässä, mutta
kuolleiden määrän kasvun kannalta relevantimpaa oli yli 74-vuotiaan väestön nopea kasvu.
Huomionarvoisesti kuolleiden määrän kasvu selittyy täysin iäkkään väestön määrän kasvulla,
sillä elinajanodote kasvoi etenkin 2010-luvulla merkittävästi.

Eläkeikäisten määrän nopea kasvu tapahtui työikäisen väestön kehityksen kustannuksella.
Työikäinen väestö väheni 56 000 henkilöllä vuosien 2010—2024 aikana, sillä työikään siirtyi
huomattavasti pienempiä ikäkohortteja kuin eläkeikään. Vaikka työllisyysasteen kasvu kom-
pensoikin negatiivisen demografisen kehityksen vaikutukset työllisen työvoiman näkökul-
masta, johti työikäisen väestön supistuminen ja eläkeikäisen väestön kasvu demografisten
huoltosuhteiden heikkenemiseen ja on korostanut etenkin hoivapalveluiden tarvetta niin ra-
hoituksen kuin työvoiman näkökulmasta.

Työikäisen väestön väheneminen olisi ollut vielä merkittävästi nopeampaa, elleivät Suomen
saamat muuttovoitot ulkomailta olisi vahvistanut työikäisen väestön kehitystä siirtyi (ilman
maahanmuuttoa työikäinen väestö olisi vähentynyt noin 330 000 henkilöllä vuosien 2010—
2024 aikana). Suomeen alkoi kohdistua merkittävästi maahanmuuttoa vasta 1990-luvulla ja
työperäinen maahanmuutto alkoi olla merkittävää 2000-luvulla (Dhalmann & Yousfi 2010).
2010-luvulla maahanmuuton alkoi vahvistaa väestönkehitystä huomattavasti ja vuodesta
2015 kaikki väestönkasvu on ollut riippuvaista maahanmuutosta.

2010-luvulla Suomi sai ulkomailta noin 15 000 henkilöä muuttovoittoa vuodessa, mutta 2020-luvulla maahanmuuton taso on noussut vielä korkeammaksi, vastaten muiden Pohjoismaiden tasoa. Myös maahanmuuton rakenteessa on tapahtunut muutoksia esimerkiksi kansalaisuustaustan mukaan: 2020-luvulla ukrainalaisten pakolaisten lisäksi Intian niemimaan sekä Itä- ja Kaakkois-Aasian maiden merkitys lähtöalueina on kasvanut (ks. kuvio 4). Etenkin työ- ja koulutusperäinen maahanmuutto lisääntyi merkittävästi 2020-luvulla.

Maahan- ja nettomaahanmuutto alueittain 1990—2024

Kuvio 4. Maahanmuutto ja nettomaahanmuutto lähtöalueen mukaan vuosina 1990—2024. Lähde: Tilastokeskus, statfin: muuttoliike. Luokittelu: MDI

Kansalliset väestönkehityksen ilmiöt heijastuvat myös kaikille alueille, mutta hyvin eriävin tavoin alueiden välisen väestönkehityksen suuren polarisaation takia. Suomen väestönkehitys on ollut vahvasti polarisoitunutta vähintään 1960-luvulta lähtien, jolloin etenkin kaupunkeihin kohdistuva muuttoliike alkoi jakaa maata kasvaviin ja supistuviin kuntiin (Westerholm 2002). 1990-luvulta lähtien alueellisen väestönkehityksen eriytyminen voimistui mm. elinkeinorakenteen muutosten ja epätasaisen talouden elpymisen takia (Lehtonen & Tykkyläinen 2010, Aro 2006).

2010- ja 2020-luvulla väestönkehityksen erot ovat olleet kuntatasolla erityisen suuria (ks. karttaliite 1). Vaikka koko maan väestö on kasvanut nopeasti, vain noin joka neljännessä kunnassa väestö on kasvanut. Väestönkasvu on keskittynyt vahvasti yliopistokaupunkiseuduille, joiden ulkopuolella vain yksittäisissä kunnissa on tapahtunut väestönkasvu. Erityisesti suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella maaseutukunnissa ja seutukaupungeissa väestö on

pääsääntöisesti vähentynyt huomattavasti. Keski- ja Itä-Suomessa väestönkehitys on ollut erityisen heikkoa.

Eriytynyt väestönkehitys kytkeytyy kaikkiin väestönkehityksen osatekijöihin. Perinteisesti Suomi on kaupungistunut maan sisällä tapahtuvien nuorten ja nuorten aikuisten muuttojen takia: keskittyneet koulutus- ja työskentelymahdollisuudet ovat johtaneet suuriin kaupunkeihin keskittyvään muuttoliikkeeseen. Kuntien välinen muuttoliike keskittää yhä väestöä, joskin tämän merkitys on ollut 2010-luvun loppupuolella ja 2020-luvulla aiempaa vähäisempi.

Suurimmassa osassa kuntia tärkein väestöä vähentävä tekijä onkin kuolleiden syntyneitä huomattavasti suurempi määrä. Vaikka koko maan tasolla kuolleiden määrä ylitti syntyneiden määrän vasta vuonna 2015, suurimmassa osassa kuntia kuolleiden määrä on jo pitkään ollut syntyneitä suurempi: osassa kuntia kuolleiden määrä on jopa 3–5 kertainen suhteessa syntyneiden määrään. Toisaalta osassa suurimpia kaupunkeja syntyy yhä enemmän henkilöitä kuin kuolee.

Kansallinen syntyvyyden lasku heijastui de facto kaikille alueille ja kaikkiin kuntiin: syntyneiden määrä väheni lähes jokaisessa kunnassa 2010-luvun ja 2020-luvun alkujen välillä. Laskun voimakkuudessa on kuitenkin eroja, mikä osaltaan tuottaa koko väestönkehitykseen eroja. Suurimmissa kaupungeissa kasvava hedelmällisessä iässä oleva väestö ylläpiti syntyneiden määrää, kun taas supistuvissa kunnissa myös hedelmällisessä iässä olevan väestön lasku nopeutti syntyneiden määrän laskua. Lopputuloksena syntyvyyden laskun vaikutus oli negatiivisin alueilla, joissa muu väestönkehitys oli jo ennestään heikkoa.

Myös ikärakenteen valtavat erot selittävät luonnollisen väestönlisäyksen eroja. Vaikka eläkeikäinen väestö sekä väestön keski-ikä kasvoi käytännössä kaikissa kunnissa, eläkeikäisen väestön osuus vaihtelee voimakkaasti, pitkälti aiemman muuttoliikkeen erojen takia. Suurilla kaupunkiseuduilla noin 20–25 prosenttia asukkaista on eläkeiässä, kun taas osassa pienempiä kaupunkeja ja maaseutukuntia yli 40 prosenttia asukkaista on yli 64-vuotiaita. Nämä ikärakenteen erot tuottavat suuren eron kuolleiden määrään suhteessa väkilukuun ja yhdessä laskeeneen syntyvyyden kanssa tuottavat hyvin negatiivisia luonnollisen väestönlisäyksen lukuja.

Muiden väestönkehityksen osatekijöiden tavoin maahanmuutto selittää osaltaan alueellisia väestönkehityksen suuria eroja. Vaikka käytännössä kaikki kunnat saavat muuttovoittoa ulkomailta, noin 45 prosenttia maahanmuutosta kohdistuu Helsingin seudulle ja 63 prosenttia kuudelle suurimmalle seudulle. Suurten kaupunkiseutujen osuus maahanmuutosta on näiden seutujen väestöosuutta selvästi suurempi, minkä seurauksena maahanmuutto korostaa suurten kaupunkiseutujen osuutta Suomen väestöstä. Maahanmuuton merkitys on noussut erityisen suureksi 2020-luvulla suurten kaupunkien kasvun ajurina, muodostaen useimmilla kaupunkiseuduilla tärkeimmän väestönkasvun lähteen.

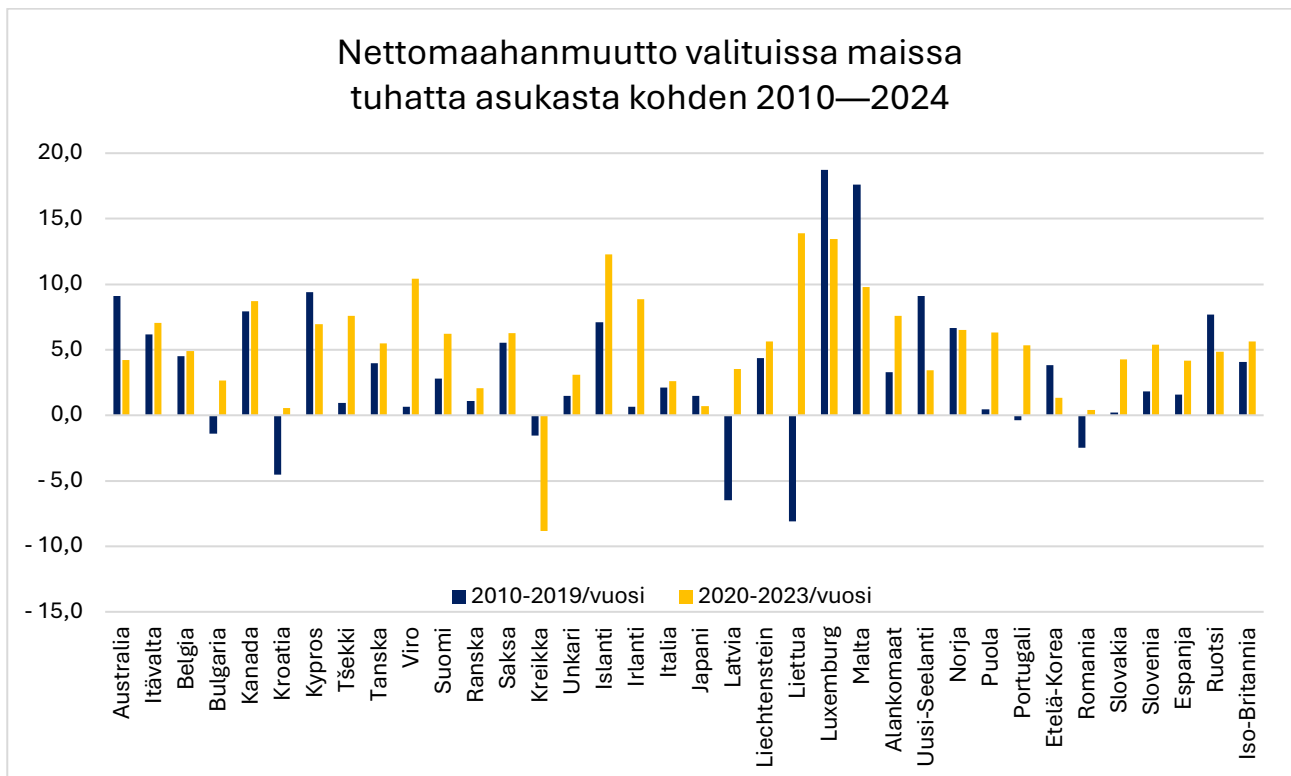
Huomionarvoisesti myös maahanmuuttajat muuttavat maan sisällä ja tämä muuttoliike on erityisen keskittävää ja eriyttävää (Hannel et al. 2024) ja maahanmuuttajat ylipäätään muuttavat muuta väestöä alttiimmin (Yousfi & Vilks 2010). Etenkin Uusimaa (tarkemmin Helsingin

seutu) saa suurta muuttovoittoa maan sisällä muuttavista maahanmuuttajataustaisista, kun taas osa kunnista menettää maan sisäisen muuttoliikkeen muodossa melkein kaikki ulkomailta tulleet henkilöt. Maan sisäinen maahanmuuttajataustaisten muuttoliike korostaa myös maahanmuuton väestöä keskittävää vaikutusta.

Suomen 2010- ja 2020-luvun väestönkasvu onkin ollut Suomen suurten kaupunkien väestönkasvua, suurimpien kaupunkien ja näiden lähialueiden väestöllinen painoarvo on kasvanut nopeasti. Koko maata ilman maahanmuuttoa uhkaava väestön väheneminen onkin taas ollut enemmistössä Suomen kuntia täyttä todellisuutta jo pidemmän ajanjakson ajan monisyisten väestönkehityksen ilmiöiden takia. Tämän polarisaation jatkuessa eriytymisen negatiivisten vaikutusten voi olettaa myös korostuvan tulevaisuudessa.

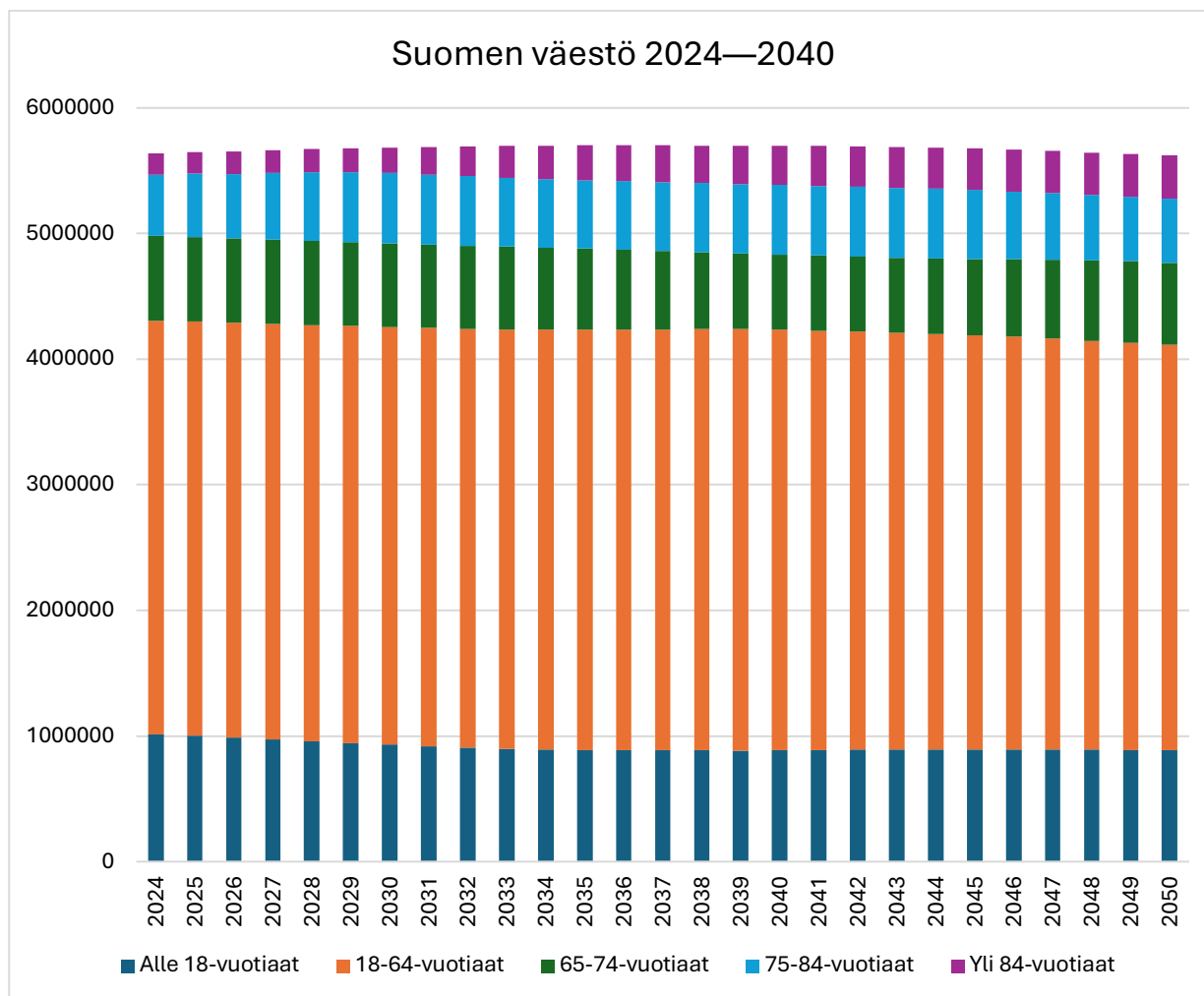
2 Väestönkehitys 2020-luvun maahanmuuton tasolla

Suomeen kohdistui 2020-luvulla huomattavasti 2010-lukua enemmän maahanmuuttoa, mikä on mahdollistanut sekä väestön että työvoiman kasvun. Suomen muuttovoitot ulkomailta nousivat samalla ”yleispohjoismaiselle” tasolle, ja vastasivat myös muiden EU- ja vauraiden maiden keskitasoa (ks. kuvio 5), mutta eivät myöskään olleet poikkeavan korkeita. Huomionarvoisesti 2020-luvun suurimmat yksittäisten vuosien muuttovoitot ulkomailta perustuivat etenkin ukrainalaisiin pakolaisiin, ja muodostavat täten jossain määrin poikkeuksellisen tilanteen (joskin vuosien 2023—2024 maahanmuutto oli ennätysuurta myös ilman ukrainalaisia).

Kuvio 5. Nettomaahanmuutto vauriaissa maissa 1 000 asukasta kohden. Lähde: World Bank Database.

2020-luvun kaltainen maahanmuutto riittää ylläpitämään Suomen väestönkasvua 2040-luvulle asti (ks. kuvio 6). Merkityksellinen kasvu 2020-luvun nettomaahanmuutolla ei kuitenkaan ole mahdollista, ellei myös syntyvyys nouse huomattavasti tulevaisuudessa. Viimeistään 2040-luvun aikana väestö alkaa kuitenkin vähentyä kuolleiden kasvavan määrän takia, ellei maahanmuuton taso ala kasvamaan.

Kuvio 6. Suomen väestönkehitys 2020-luvun maahanmuutolla vuosien 2024—2050 aikana. Lähde: MDI:n väestöennuste 2025.

Ikäryhmittäiset kehityserot jäisivät tässä tulevaisuudenkuvassa suuriksi. Lasten määrä vähenee hyvin nopeasti 2020-luvulla ja 2030-luvun alussa, jolloin etenkin koululaisten määrä putoaa dramaattisesti laskeneen syntyvyyden takia. Tämä kehityskulku on sangen todennäköinen ja johtaa merkittävään muutospaineeseen sivistyspalveluissa. 2030-luvun aikana taas 16—18-vuotiaiden määrä vähenee nopeasti, uhaten vähintään osaa toisen asteen alueellisista toiminnoista. Lasten ikäryhmä ei elvy merkittävästi 2020-luvun maahanmuutolla ennustejakson aikana ilman huomattavaa syntyvyyden kasvua.

Väestöpyramidin ”huippu” sen sijana kasvaa. Eläkeikäisten määrä kasvaa aiempia vuosikymmeniä hitaammin, mutta 2020-luvulla 75—84-vuotiaiden määrä ja 2030-luvulla yli 84-

vuotiaiden määrä kasvaa erittäin nopeasti. Etenkin yli 84-vuotiaiden määrä kasvaa erittäin nopeasti ja merkittävästi (173 000 henkilöä kasvua). Tämä kasvu on myös käytännössä varmaa: iäkkään väestön matalan muuttoalttiuden ja vähäisen maahanmuuton takia. Hyvin iäkkään väestön kasvu tuottaa huomattavaa palvelutarpeen kasvua etenkin hyvinvointialueiden tuottamien hoivapalveluiden näkökulmasta, sekä muuttaa asumisen ja liikkumisen tarpeita.

Jo pelkkä väestön ikääntyminen tuottaa lisää työvoiman tarvetta. Työikäinen väestö ei kuitenkaan kasva 2020-luvun maahanmuutolla merkittävästi. 2020-luvun kaltaiset muuttovoitot riittävät ylläpitämään nykyisen työikäisen väestön vuoteen 2040 asti. Tämän jälkeen työikäinen väestö alkaa supistua, kun 2010- ja 2020-luvulla syntyneet pienet ikäkohortit siirtyvät osaksi työikäistä väestöä.

Työikäisen väestön kehitys on haasteellista etenkin suhteessa hyvin iäkkään väestön kasvuun. Hyvin iäkkään väestön nopea kasvu lisää merkittävästi sote- ja tarkemmin erityisesti hoivatyön tarvetta sekä tuottaa kasvavia taloudellisia kustannuksia. Jos työikäinen väestö ei kuitenkaan kasva, jää myös työllisen työvoiman kehitys hillityksi, vaikka Suomen työllisyysaste kasvaisikin. Demografinen kehitys käytännössä pakottaa omistamaan entistä suuremman osan työvoimasta ja julkisista menoista ikääntyneiden palveluille.

Työikäisen väestön supistuminen on huomionarvoista myös syntyneiden näkökulmasta ja tätä kautta pidemmän ajanjakson väestönkehityksen näkökulmasta. Kun 2010- ja 2020-luvulla syntyneet hyvin pienet ikäluokat siirtyvät hedelmälliseen ikään³ (etenkin yli 25-vuotiaiden ikäryhmään) alkaa myös Suomessa syntyneiden määrä laskea, sillä synnyttävä ikäluokka on poikkeuksellisen pieni. Tämän seurauksena Suomen väestön supistumisen prosessi kiihtyy, eikä edes kohtalainen syntyvyyden nousu riitä kompensoimaan tätä. Syntyneiden määrän säilyminen nykytasolla pitkällä ajanjaksolla vaatisikin kasvavaa maahanmuuton tasoa: tasainen maahanmuutto voikin kompensoida vain väliaikaisesti matalan syntyvyyden vaikutusta väestörakenteeseen (Lee et al. 2014).

Menneen kehityksen tavoin aluetason kehitys uhkaa jäädä äärimmäisen polarisoituneeksi (ks. karttaliite 2). Väestönkasvu jatkuu etenkin suurimmilla kaupunkiseuduilla, joissa tuleva kasvu nojaa käytännössä täysin maahanmuuttoon. Voimakkain väestönkasvu painottuu Helsingin, Tampereen ja Turun seuduille, mutta etenkin 2020- ja 2030-luvulla myös muut yliopistokaupungit kasvavat, joskin aiempaa hitaammin. Muuten kasvu rajautuu satunnaisiin pienempiin kuntiin.

Suurimmassa osassa kuntia väestöpohjan ennakoidaan sen sijaan vähenevän voimakkaasti. Väestönkehitys uhkaa jäädä erityisen negatiiviseksi Itä- ja Keski-Suomen maaseutukunnissa ja pienemmissä kaupungeissa, mutta myös suurimmassa osassa muun maan pienempiä kuntia väestönkehitys on erittäin negatiivista. Ehkä keskeisemmin myös useissa

³ Hedelmällisessä iässä olevalla väestöllä viitataan siihen osaan etenkin naisväestöstä, joka voi saada lapsia. Yleensä hedelmällisessä iässä olevalla väestöllä viitataan 15–49-vuotiaisiin, mutta väestönkehityksen näkökulmasta ikäluokkien 25–39 kehitys on erityisen relevanttia.

maakuntakeskuksissa, kuten esimerkiksi Porissa, Mikkelissä ja Kajaanissa, väestö vähenee ennustejakson aikana voimakkaasti. Tämän seurauksena Suomeen on syntymässä maakuntia/hyvinvointialueita, joissa ei ole yhtään edes hillityn väestön vähenemisen kuntaa.

Melkein kaikissa kunnissa ensisijainen syy väestön vähenemiselle on kuolleiden suuri enemmisyys suhteessa syntyneiden määrään. Supistuvien kuntien ryhmässä maahanmuutto hillitsee etenkin maakuntakeskusten ryhmässä supistumista, mutta ei riitä nykymuodossa kääntämään merkittävällä tavalla kehityksen suuntaa. Kuntien välillä tapahtuva muuttoliike menettää sen sijaan merkitystään, kun nuorten ikäluokat jäävät poikkeuksellisen pieniksi 2030-luvun puolivälin jälkeen aiemman matalan syntyvyyden takia.

2020-luvun tasaisen maahanmuuton jatkuessa Suomen väestö keskittyy kohti suurimpia seutukuntia, korostaen Suomen kaupungistumisen astetta ja etenkin yliopistopaikkakuntien merkitystä.

Hyvin huomionarvoisesti 2040-luvulla myös suurten kaupunkien ryhmässä alkaa tapahtuva eriytymistä kasvaviin ja supistuviin kaupunkeihin, ellei yksittäisten kaupunkien vetovoimassa tapahdu merkittävää muutosta. 2040-luvulla kuolleiden määrät kasvavat aiempaa suuremmiksi väestön ikärakenteen kehityksen seurauksena ja samalla yliopistokaupunkien muuttoliikkeen avainryhmä, nuoret, pienenee voimakkaasti. Nämä muutokset olisivat riittäviä kääntämään mm. Kuopion ja Jyväskylän väestönkehityksen negatiiviseksi, osin myös kaupunkien heikomman vetovoiman takia. Lopputuloksena lähinnä kasvukolmion ”kärkiseudut” Helsingin, Tampereen ja Turun seudut säilyisivät vahvasti kasvavina, korostaen alueellista demografista epätasa-arvoistumista.

Koko maan merkittävät ikärakenteen muutokset ennustejakson aikana näyttäytyvät osin eriä viltä, osin yhteneväsiltä kuntatasolla. Käytännössä kaikissa Suomen kunnissa syntyvyyden laskun takia koululaisikäluokkien koko pienentyy merkittävästi 2020-luvulla ja 2030-luvun alussa ja nuorten määrä vähenee nopeasti 2030-luvulla sekä 2040-luvulla. Supistumisen voimakkuus kuitenkin vaihtelee alueittain etenkin 2010-luvun väestönkehityksen eroja seuraten. Vastaavasti hyvin iäkkään yli 74-vuotiaan ja yli 84-vuotiaan väestön määrä kasvaa huomattavasti käytännössä kaikissa kunnissa vuosien 2024—2040 aikana.

Näiden demografisten muutosten vaikutukset eroavat kuitenkin aluetasolla etenkin työikäisen väestön suurten kehityserojen takia. Työikäinen väestö kasvaa maahanmuuton kautta lähinnä suurimmilla kaupunkiseuduilla ja supistuu vaihtelevalla voimakkuudella muussa maassa (ks. karttaliite 3). Eriytyneen työikäisen väestön kehityksen takia myös koululaisten ja nuorten määrän supistumisen vaikutukset sekä väestön ikääntymisen vaikutukset vaihtelevat alueittain saman suuntaisesta kehityksestä huolimatta.

Alueilla, joissa työikäinen väestö kasvaa maahanmuuton kautta, myös lasten määrä alkaa elpymään ennustejakson aikana, vaikka itse syntyvyys ei kasvaisi. Käänteisesti, alueilla, joissa työikäinen väestö vähenee, vähenee myös hedelmällisessä iässä oleva väestö, minkä seurauksena lasten ja

koululaisten määrä jatkaa laskua, vaikka syntyvyys ei enää laskisi⁴. Pitkällä aikavälillä eriävä syntyneiden määrän kehitys voimistaa väestönkehityksen railoa kasvuseutujen ja muun maan välillä.

Hyvin iäkkään väestön kasvutahti on samankaltainen suurimmassa osassa maata, mutta alueiden kyky vastata tähän demografiseen kehitykseen on vaihteleva. Etenkin alueet, joissa työikäinen väestö vähenee voimakkaasti voivat ajautua vaikeaan tilanteeseen. Kunnissa, joissa työikäinen väestö vähenee nopeasti, ei ole mahdollista vastata esimerkiksi muuttuviin asumisen ja liikkumisen tarpeisiin. Hyvinvointialueen tasolla työikäisen väestön heikko kehitys todennäköisesti kannustaa keskittämään palveluita maakuntakeskuksiin mm. työvoiman saatavuuden ja kiinteistöjen arvon näkökulmasta, vaikka palvelutarvetta syntyisikin myös muille alueille.

3 Mikä muuttuu väestörakenteessa, jos Suomen väkiluku kasvaa kahdeksaan miljoonaan?

Sitran rahoittama 8 miljoonaa suomalaista vuonna 2050? -hanke kuvittelee merkittävästi edellisessä luvusta poikkeavan väestöllisen tulevaisuudenkuvan. Hankkeen tulevaisuuden kuvan lähtökohtana on (nimensä mukaisesti) Suomen väkiluvun kasvu kahdeksaan miljoonaan asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä. Tämä kasvu saavutetaan voimakkaasti lisääntyvällä maahanmuutolla, joka onkin ainoa realistinen väylä merkittävälle väestönkasvulle heikon syntyvyyden ja korkean kuolleisuuden Suomessa.

Tätä voimakkaan väestönkasvun tulevaisuuden kuvaa on hankkeessa ja tässä työpaperissa tarkasteltu MDI:n väestöennustemallin perusteella muodostetulla väestöennusteella. Ennusteen olettamien ovat muilta osin identtiset luvussa 3. esitetyn 2020-luvun maahanmuuton tasoon perustuvan tulevaisuudenkuvan kanssa, mutta maahanmuuton tasoa on nostettu 8 miljoonan asukkaan Suomen skenaariossa huomattavasti korkeammaksi, noin 900000 henkilön vuosittaisen nettomuuton mahdollistavalle tasolle. Muissa olettamissa tai laskentamalleissa esimerkiksi syntyvyydessä, kuolleisuudessa tai maan sisäisessä muuttoliikkeessä ei ole mallien välillä eroja, joskin eriävä väestönkehitys vaikuttaa myös näiden toteumamääriin. Ennustemalli huomio vieraskielisten erot maan sisäisessä muuttoliikkeessä ja syntyvyydessä (suhteissa kotimaisiin kieliryhmiin).

Maahanmuuton jakaumasta maan sisällä on muodostettu kaksi ero skenaariota:

- 1) Skenaario, jossa maahanmuutto jakautuu vuosien 2018—2024 tavoin alueellisesti.
- 2) Skenaario, jossa maakuntakeskusten osuutta maahanmuutosta on kasvatettu yli 100000 asukkaan kaupunkien kustannuksella.

⁴ Koska lähes kaikissa Suomen kunnissa kokonaishedelmällisyysluku on alle 2 (ns. nettouusiutumisluku), alueella syntyvä ikäluokka on aina synnyttävää ikäluokkaa pienempi. Tällöin lasten määrä vähenee, ellei synnyttävän ikäluokan koko kasva, mikä on mahdollista vain maan sisältä tai ulkopuolelta tulevan muuttoliikkeen kautta. Kokonaishedelmällisyysluku ylittää nettouusiutumisluvun lähinnä osassa Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maaseutukuntia.

Molemmissa skenaarioissa nettomaahanmuuton taso on vastaava jokaisena vuotena, eli ennustejakson aikana ei ole olettamaa suuren maahanmuuton tason vaihtelusta. Ennustemalli ei ota kantaa maahanmuuttajien lähtömaihin tai muuttosyihin.

Kahdeksan miljoonan asukkaan Suomen tulevaisuudenkuva vaatii noin 2,35 miljoonan henkilön väestönkasvua seuraavan 25 vuoden aikana, eli lähes 95 000 henkilön vuosittaista kasvua. Kasvu-
tahti olisi suurempaa kuin kertaakaan Suomen nykyläytymässä, joskaan vaadittu vuosittainen
noin 1,35 prosentin väestönkasvu ei olisi ennenkuulumatonta kansainvälisessä kontekstissa⁵ tai
Suomen kuntakentän kontekstissa⁶. Ennustejakson nettomaahanmuutto tarkoittaisi noin 14 hen-
kilön muuttovoittoa kansainvälisestä muuttoliikkeestä 1 000 asukasta kohden per vuosi.

Nettomaahanmuutto suhteessa väkilukuun olisi korkeimmasta päästä vuosien 2010—2023
kansainvälisesti toteutuneita tasoja, joskin Luxemburgin ja Maltan nettomaahanmuutto vuo-
sien 2010—2023 aikana 1 000 asukasta kohden oli yhä tätä tasoa suurempaa. Suuremmista
maista nettomaahanmuuton taso olisi noin 40 prosenttia suurempaa kuin Kanadan ja Austra-
lian toteutunut nettomaahanmuutto vuosien 2010—2023 aikana (suhteessa väkilukuun).

Taulukossa 1. on tarkasteltu 8 miljoonaa suomalaista tulevaisuudenkuvan väestönkehitystä
ikäryhmittäin vuosien 2024—2050 aikana. Olettaman mukaisesti koko väestö kasvaisi kah-
deksaan miljoonaan asukkaaseen maahanmuuton kautta. Ikäryhmittäin kehityserot ovat silti
suuret, sillä maahanmuutto kasvattaa epätasaisesti väestöä, sillä maahanmuuttajien ikära-
kenne eroaa koko väestön ikärakenteesta niin Suomessa (esim. Tilastokeskus, statfin: muut-
toliike) kuin kansainvälisestikin: maahanmuutto ”nuorentaa” väestön ikärakennetta etenkin
ikäntyneen väestörakenteen valtioissa korostamalla työikäisen väestön osuutta (esim. YK 2025).

Taulukko 1. Väestönmuutos 2024—2050 koko maassa 8 miljoonaa suomalaista tulevaisuudenkuvassa.

	2024	2030	2040	2050
Alle 18-vuotiaat	1 013 086	1 046 971	1 259 956	1 487 936
18—64-vuotiaat	3 293 708	3 649 094	4 287 362	4 887 094
65—74-vuotiaat	675 982	671 604	623 219	728 363
75—84-vuotiaat	457 084	522 052	522 951	488 393
Yli 84-vuotiaat	195 707	258 334	381 486	407 691
	2024—2030	2030—2040	2040—2050	2024—2050
Alle 18-vuotiaat	33 885	212 986	227 980	474 850
18—64-vuotiaat	355 386	638 268	599 732	1 593 386
65—74-vuotiaat	-4 378	-48 385	105 144	52 381
75—84-vuotiaat	64 968	899	-34 557	31 309
Yli 84-vuotiaat	62 627	123 152	26 205	211 984

⁵ Vuosien 2010—2023 aikana Luxemburgin, Maltan, Kyproksen, Islannin, Australian ja Uuden-Seelannin väestö kasvoi yli 1,35 prosentilla vuodessa ja esimerkiksi Kanadan ja Irlannin väestönkasvu oli lähellä tätä tasoa.

⁶ Yhdeksässä Manner-Suomen kunnassa vuosien 2010—2024 suhteellinen vuosittainen väestönmuutos oli yli 1,35 prosenttia mm. Espoo, Vantaa ja Tampere.

Tulevaisuuden kuvan hyvin suuri maahanmuutto johtaakin etenkin työikäisen väestön erittäin suureen kasvuun. Noin 90 000 henkilön vuosittainen nettomaahanmuutto tuottaisi noin 60 000 henkilöä väestönkasvua työikäisten ryhmässä per vuosi ennustejakson (2024—2050) aikana, vaikka ei-maahanmuuttaja-taustainen työikäinen väestö väheneekin saman ajanjakson aikana Suomen heikon syntyvyyden takia. Kahdeksan miljoonan asukkaan Suomen kasvusta vuosien 2024—2050 aikana noin kaksi kolmasosaa perustuisikin työikäiseen väestöön. Työikäisen väestön voimakas kasvu onkin tulevaisuudenkuvan suurin ero verrattuna matalamman maahanmuuton tulevaisuuden kuviin.

Erittäin voimakas maahanmuutto vahvistaisi myös lasten ryhmän kehitystä. 2020-luvun maahanmuuton taso ei riitä kompensoimaan kuin pienen osan syntyvyyden laskun vaikutuksesta, jonka seurauksena lasten määrä vähenee merkittävästi ennustejakson aikana. Sen sijaan noin 90 000 henkilön nettomaahanmuutto kääntäisi lasten ikäryhmän kehityksen vahvan kasvun uralle. Vaikutus perustuisi sekä suoraan lasten maahanmuuttoon (joka on sidottu työikäisten maahanmuuttoon) että työikäisille maahanmuuttajille Suomessa syntyviin lapsiin. Koko alle 18-vuotiaan väestön ryhmä kasvaisi tässä tulevaisuudenkuvassa noin 475 000 henkilöllä verrattuna 2020-luvun maahanmuuton tason 127 000 henkilön supistumiseen.

Vaikka lasten määrä kasvaisi erittäin voimakkaasti vuosien 2024—2050 aikana kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvassa, 2020-luvulla koululaisikäluokat supistuisivat yhä, 90 000 henkilön nettomaahanmuutosta huolimatta. Vuonna 2032 peruskouluikäisten määrä olisi yhä 32 000 henkilöä nykyistä pienempi. Maahanmuuton radikaali kasvukaan ei siis riitä torjumaan syntyvyyden laskun tuottamaa valtavaa muutospainetta sivistyspalveluiden järjestämisen näkökulmasta. Toisaalta 2030-luvun puolivälissä syntyvyyden lasku ei enää heijastu negatiivisesti koululaisikäluokkiin ja ikäryhmä alkaisikin kasvaa voimakkaasti suuren maahanmuuton ja kasvaneen hedelmällisessä iässä olevan väestön vaikutuksesta.

Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva vaikuttaa vain hillitysti Suomen eläkeikäisen väestön määrään, sillä eläkeikäisen väestön osuus maahanmuuttajista on erittäin matala (Suomessa vuosien 2010—2024 aikana 2,5 prosenttia kaikista maahanmuuttajista). Tulevaisuuden kuvan valtava maahanmuutto kasvattaa myös yli 64-vuotiaita, mutta vain noin 115 000 henkilöä enemmän kuin 2020-luvun kaltainen maahanmuutto. Tätä kasvattavaa vaikutusta voi pitää hyvin vähäisenä verrattuna työikäisen 1,65 miljoonan henkilön vahvempaan kasvuun. Lisäksi merkittävä osa eläkeikäisen väestön vahvistuvasta kehityksestä ei perustu eläkeikäisten maahanmuuttoon vaan työikäisenä muuttaneiden eläköitymisiin ennustejakson aikana. Koska ennustemalli ei sisällä olettamaa aiemmasta poikkeavasta kasvavasta paluumuutosta lähtömaahan eläköitymisten myötä, todellinen vaikutus voisi jäädä vielä hillitymmäksi.

Etenkin 75—84-vuotiaiden ja yli 84-vuotiaiden kehitys poikkeaa vain vähän 2020-luvun maahanmuuttoon perustuvasta tulevaisuuden kuvasta (tai jopa nollamaahanmuuton tulevaisuuden kuvasta). 2020-luvun maahanmuuttoon perustuvassa tulevaisuudenkuvassa yli 74-vuotiaiden määrä kasvaa 200 000 henkilöllä, kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvassa 243 000 henkilöllä. Toisin sanoen, iäkkään väestön kasvun vaikutus palvelutarpeeseen on määrällisesti samaa mittaluokkaa molemmissa tulevaisuudenkuvin. Suuri ero sen sijaan syntyy palveluita toteuttavaan ja kansantalouden kasvun kannalta keskeiseen työikäisen väestön kehitykseen.

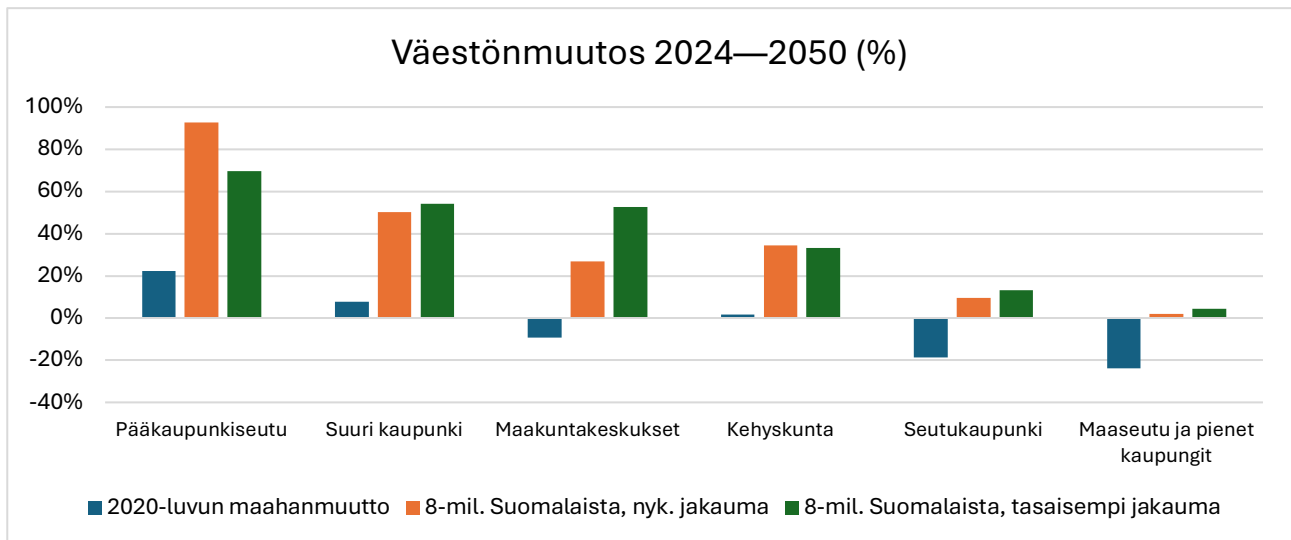
Myös kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvassa aluetason kehityserot jäävät erittäin suuriksi. Tämä perustuu osin oletamaan maahanmuuton alueellisesta jakaumasta sekä maahanmuuttajataustaisten maan sisäisestä muuttoliikkeestä, joka seuraa toisessa skenaariossa täysin aiempaa jakaumaa ja toisessa skenaariossa aiempaa jakaumaa maakuntakeskusten ja suurten kaupunkien ulkopuolella.

Vaikka nämä oletamat tuottavat itsessään tulevaisuudenkuviin polarisaatiota, paljastaa tämä samalla aluekehityksen erojen syvyyden: edes koko maan tasolla valtava 90 000 henkilön vuosittainen nettomaahanmuutto ei pysty kääntämään osassa kuntia väestönkehitystä positiivisen puolelle. Jos maahanmuutto seuraa nykyistä jakaumaa, yhä hieman alle puolessa (44 %) kuntia väestö vähenisi, vaikka koko maan väestöpohja kasvaisi kahdeksaan miljoonaan asukkaaseen.

Merkityksellisessä osassa etenkin Itä- ja Keski-Suomen maaseutukuntia ja pienempiä kaupunkeja väestö vähenisi yhä voimakkaasti. Suuressa osassa Suomen kuntia pelkästään maahanmuuton tason kasvu ei ole riittävä muutos väestön supistumisen hillitsemiseksi, sillä esimerkiksi heikko kyky pitää kiinni maahanmuuttajista yhdistettynä hyvin iäkkääseen ikärakenteeseen johtaa väestön vähenemiseen maahanmuuton tasosta lähes huolimatta.

Kuviossa 7 on kuvattu tarkemmin ennakoitua väestönkehitystä kuntaryhmittäin 2020-luvun maahanmuutolla sekä kahdessa eri tavalla väestöä jakavassa kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuuden kuvassa. Ryhmittely on MDI:n oma luokitus, jossa kaikki kunnat on jaettu hierarkkisesti kuuteen eri ryhmään⁷.

⁷ Luokittelussa kunnat on jaettu ryhmiin 1) pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen), 2) suuret kaupungit (yli 100 000 asukkaan kaupungit), 3) maakuntakeskukset (alle 100 000 asukkaan maakuntakeskukset + Porvoo), 4) kehyskuntiin (kunnat, joiden työllisistä yli 25 % pendelöi yhteen edeltävien ryhmien kaupungeista + Hyvinkää), 5) seutukaupunkeihin (Kuntaliiton seutukuntaverkoston kunnat, jotka eivät kuulu em. ryhmiin), 6) maaseutukunnat ja pienet kaupungit (lopun kunnat). Luokittelu on hierarkkinen, eli jos kunta kuuluu matalammalla numeroituun ryhmään, kunta ei enää kuulu seuraaviin ryhmiin, vaikka ehdot täyttyisivät (esim. Paimio ei kuulu seutukaupunkeihin, sillä kaupungista pendelöi yli 25 prosenttia työllisistä Turkuun, vaikka Paimio kuuluu seutukaupunkiverkostoon).

Kuvio 7. Väestönmuutos 2024—2050 kuntaryhmittäin eri tulevaisuudenkuvin.

Kaikissa tulevaisuudenkuvin suhteellinen ja määrällinen kasvu on suurinta pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun korostunutta asemaa selittää alueen erittäin vahva kansainvälinen vetovoima muihin Suomen alueisiin verrattuna sekä alueen houkuttelevuus maahanmuuttajien maan sisäisessä muuttoliikkeessä. Myös yli 100 000 asukaan kaupunkien kasvu olisi erittäin voimakasta, kohtalaisen kansainvälisen vetovoiman takia.

Sen sijaan alle 100 000 asukkaan maakuntakeskusten kasvu nykyisellä maahanmuuton jakamalla olisi merkittävää, mutta huomattavasti hillitympää kuin suuremmissa kaupungeissa. Näiden kaupunkien ryhmässä hajonta olisi suurta. Tasaisemman jakauman skenaariossa juuri maakuntakeskusten vetovoimaa kansainvälisessä muuttoliikkeessä on kasvatettu, jolloin etenkin pääkaupunkiseudun kasvu heikentyisi ja maakuntakeskusten väestöpohja kasvaisi voimakkaasti (joskin yhä suurempia kaupunkeja hillitymmin). Maakuntakeskusten vetovoiman vahvistumista kansainvälisessä muuttoliikkeessä voi pitää ylipäätään perusteltuna, sillä ennustejakson aikana (myös 2020-luvun maahanmuuton skenaariossa) maahanmuuttajataustaisen väestön osuus näissä kaupungeissa kasvaa, luoden edellytyksiä mm. maahanmuuttajayhteisöiden rakentumiselle ja toisaalta muuttaen alueen työmarkkinoita todennäköisesti paremmin kansainvälistä työvoimaa työllistäviksi.

Vaikka suurin osa maahanmuutosta kohdentuu kaupunkeihin, 90 000 henkilön vuosittainen nettomaahanmuutto johtaisi myös kehyskuntien kasvun huomattavaan vahvistumiseen. Tätä selittää osin suora maahanmuutto kehyskuntiin, mutta merkittävämpi tekijä on kasvava muuttoliike kaupungeista kehyskuntiin: suuri kasvu kaupungeissa tekee myös näiden asumisen, liikkumisen ja työssäkäynnin ratkaisuihin vahvasti integroituneista lähikunnista aiempaa houkuttelevampia, myös maahanmuuttajien ryhmissä⁸.

⁸ Jo nyt Helsingin seudulla osa kehyskunnista (esim. Kerava, Järvenpää, Tuusula, Kirkkonummi) saavat suurta muuttovoittoa pääkaupunkiseudulta muuttavista vieraskielisistä.

Seutukaupunkien kasvu jäisi sen sijaan heikommaksi. Vaikka kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvissa seutukaupunkien väestön väheneminen kääntyisi kasvuksi, tämä kasvu on hillittyä. Seutukaupunkien houkuttelevuus maahanmuutolle on pääsääntöisesti selvästi suurempia kaupunkeja heikompi, ja ko. kaupungit menettävät merkittävästi esimerkiksi työn perässä muuttavia maahanmuuttajia maan sisäisessä muuttoliikkeessä (Kuntaliitto 2025). Tämän lisäksi seutukaupunkien muun kuin maahanmuuttajataustaisten väestönkehitys on erittäin heikkoa muuttotappioiden ja iäkkään väestön rakenteen takia. Lopputuloksena edes 90 000 henkilön vuosittainen nettomaahanmuutto ei riitä kuin hillittyyn kasvuun.

Seutukaupunkien ryhmän sisällä on sen sijaan suuria eroja. Esimerkiksi Pietarsaaren kaltaiset jo nyt kansainvälisesti vetovoimaiset seutukaupungit kasvaisivat voimakkaasti. Lisäksi suurten kaupunkien erittäin suuri ennakoitu kasvu heijastuu positiivisesti läheisiin seutukaupunkeihin (esim. pääkaupunkiseudun kasvu kasvattaisi myös Riihimäen tai Raaseporin kaltaisia kaupunkeja). Sen sijaan syrjäisemmät seutukaupungit pienemmissä maakunnissa kehittyvät heikosti myös kahdeksan miljoonan asukkaan tulevaisuuden kuvassa. Etenkin Itä- ja Keski-Suomen monissa seutukaupungeissa väestö vähenisi yhä merkittävästi.

Maaseutukunnissa ja pienissä kaupungeissa 90 000 henkilön vuosittainen kansallinen netto-maahanmuutto kääntäisi voimakkaan väestön supistumisen hyvin hillityksi kasvuksi. Vaikutus on kuitenkin hillityn kuntaryhmistä, sillä maaseutumaiset kunnat ovat pääsääntöisesti vähemmän houkuttelevia maahanmuutolle ja kokevat huomattavan suuria muuttotappioita vieraskielisten maan sisäisessä muuttoliikkeessä. Ryhmän sisällä on kuitenkin jälleen suurta hajontaa: Rannikko-Suomessa ja erityisesti suurten kaupunkien läheisyydessä sijaitsevat maaseutukunnat kasvavaisivat merkittävästi suurempien kaupunkien ”vedossa”. Sen sijaan Itä-Suomessa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla syrjäisemmät maaseutukunnat ja pienet kaupungit supistuisivat yhä erittäin merkittävästi. Näillä alueilla hyvin suuri maahanmuuton kasvu on ylipäättään epärealistista, sillä osassa näitä kuntia ei tällä hetkellä asu lähes lainkaan maahanmuuttajia, mikä tuottaa heikot edellytykset paikallisten maahanmuuttajataustaisten yhteisöjen muodostumiselle.

Koska myös kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva johtaa väestöpohjan eriytymiseen, korostuu myös tässä tulevaisuudenkuvassa suurimpien kaupunkiseutujen merkitys. Kuudella suurimmalla yliopistokaupunkiseudulla⁹ asuu nyt 54 prosenttia suomalaisista, kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvissa 59—63 prosenttia suomalaisista vuonna 2050, maakuntakeskusten vetovoiman kehityksen mukaan.

Koska hyvin suuri maahanmuutto kasvattaa alueita eritahtisesti, myös ikärakenteen kehitys vaihtelisi voimakkaasti alueittain. Lasten määrä kasvaisi voimakkaasti suurimmissa kaupungeissa, mutta merkittävässä osassa maaseutukuntia ja seutukaupunkeja lasten määrä olisi vuonna 2050 jopa nykytasoa matalampi. Lyhyemmällä aikavälillä (2024—2032) suuri

⁹ Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän ja Kuopion seudut.

maahanmuutto riittäisi kompensoimaan vain suurimmissa kaupungeissa syntyvyyden laskun negatiivisen vaikutuksen peruskouluikäisten määrän kehitykselle: etenkin maaseutukunnissa ja seutukaupungeissa peruskouluikäisten määrä romahtaisi yhä vuoteen 2032 mennessä. Maaseutukunnissa peruskouluikäisten määrä olisi kahdeksan miljoonan suomalaisen Suomessa yhä nykyistä vähäisempi vuonna 2050.

Koko maan tavoin eläkeikäisen väestön kehitys ei muuttuisi erityisen paljoa kahdeksan miljoonan suomalaisen Suomessa myöskään aluetasolla. Lähinnä suurimmissa kaupungeissa hyvin iäkkään väestön kasvu olisi vielä suurempaa. Sen sijaan työikäisen väestön kasvun erot olisivat alueittain erittäin suuret. Valtaosa huomattavasta 1,6 miljoonasta työikäisen henkilön kasvusta tapahtuisi suurilla kaupunkiseuduilla ja tasaisemman jakauman skenaariossa maakuntakeskuksissa suurten kaupunkien lisäksi. Seutukaupungeissa, pienissä kaupungeissa ja maaseutukunnissa työikäisen väestön kasvu jäisi yhä hillityksi, ja syrjäisemmissä kyseisissä kunnissa työikäinen väestö vähenisi yhä.

4 Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuuden edellytysten ja vaikutusten pohdintaa

Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva olisi toteutuessaan ehkäpä merkittävinkin demografinen muutos koko Suomen väestöhistoriassa ja tämän seurauksena tällä olisi vaikutuksia (ja edellytyksiä) lähes jokaiselle yhteiskunnan sekä politiikanteon osa-alueelle. Tämän työpaperin viimeinen luku keskittyykin vain muutamien eri näkökulmien pohdintaan (ja näidenkin suhteellisen pelkistettyyn pohdintaan), sillä kaikkien relevanttien osa-alueiden vaikutusten pohdinta vaatisi huomattavasti laajemman tarkastelun sekä laajempialaisen joukon asiantuntijoita.

Edeltävässä luvussa esitetty huomattavan suuriin ulkomailta saataviin muuttovoittoihin perustuvan tulevaisuudenkuvan toteutuminen vaatisi valtavaa muutosta Suomen kansainvälisessä vetovoimassa ja maahanmuuttopolitiikassa. Väestöpohjaan suhteutettuna yksittäisissä maissa (Luxemburg ja Malta, ks. luku 4.) nettomahaanmuuton taso on vastannut kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvan vaatimaa tasoa, mutta yksikään Pohjoismaa ei ole saavuttanut tämän tasoista maahanmuuttoa edes yksittäisinä vuosina. Vaikka yksittäisinä vuosina tämän kaltainen maahanmuuton taso olisikin saavutettavissa, pidempiaikainen noin 95 000 nettomaahanmuutto etenkin ilman poikkeuksellisia humanitaarisen maahanmuuton virtoja, on sangen haastava tulevaisuudenkuva mahdollistavaa.

Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvan toteutuminen onkin sangen epätoennäköistä, vaikka tähän löytyisi poliittista tahtoa. Tulevaisuuden kuva kuitenkin paljastaa myös ”hillitymmän nykyistä suuremman” maahanmuuton vaikutuksia, mikä tekee myös tästä tulevaisuuden kuvasta vaikutusten arvioinnin kannalta kiinnostavan.

Kahdeksan miljoonan asukkaan Suomi vaatisi valtavaa asuntotuotantoa toteutuakseen. Pelkästään 2020-luvun tasoinen maahanmuutto tuottaisi tarvetta noin 30 000—35 000 asunnon vuosittaiselle tuotannolle ennustejakson aikana (MDI 2024), sillä asuntokannassa tapahtuu merkittävää poistumaa ja väestönkasvun alueellinen vaihtelu tuottaa samaan aikaan toisaalle uuden tuotannon tarvetta ja toisaalle tyhjää asuntokantaa. Tämä on suhteellisen lähellä aiempaa asuntotuotannon toteumaa.

Jos Suomen väestö alkaisi kasvamaan noin 90 000 henkilöllä vuosittain, asuntotuotannon täytyisi olla huomattavasti suurempaa vuosittain, kuin kertaakaan yksittäisinä vuosina 2000-luvun aikana. Asuntotuotannon täytyisi olla siis historiallisen suurta jokaisena ennustejakson vuotena. Erityisesti maahanmuuton nykyisen kaltainen jakauma johtaisi todennäköisesti mahdottoman suureen asuntotuotannon tarpeeseen suurimmissa kaupungeissa. Tasaisempi maahanmuuton jakauma, jossa myös maakuntakeskusten kasvu olisi suurta ja suurempien kaupunkien kasvu hieman hillitympää, johtaisi alueellisesti hieman hillitympään asuntotuotannon tarpeeseen, mutta vaatisi yhä ennätyksellisen suurta asuntotuotantoa. Monissa maakuntakeskuksissa tämä todennäköisesti kääntäisi menneen vuosikymmenen kasvaneen tyhjän asuntokannan kehitystrendin ja asuntojen hinnan laskun.

Koska maahanmuuttajien asumisen tarpeet ja ratkaisut poikkeavat ei-maahanmuuttajataustaisen väestön asumisen tarpeista esimerkiksi erilaisen elämäntilanteen, tulotason erojen, kansalaisuuden puutteen tuottamien rajoitteiden ym. takia, vaadittu asuntotuotanto painottuisi vuokra-asumiseen sopiviin asuntoihin ja ylipäättään muuttaisi Suomea huomattavasti vuokra-asumisvaltaisemmaksi (MDI 2025). Todennäköisesti tämä kehitys korostaisi etenkin kerrostalotuotannon merkitystä ja painoarvoa.

Periaatteessa molemmat kahdeksan miljoonan suomalaisen skenaariot ovat väestöntiheyden näkökulmasta mahdollisia myös kuntatasolla: korkeimmillaankin kahdeksan miljoonan suomalaisen Suomessa yksittäisten kuntienkin väestöntiheys jäisi osaa nykyisiä kaupunkivaltioita matalammaksi¹⁰. Käytännössä tämä kuitenkin pakottaisi suurimmissa kaupungeissa merkittävään rakennetun ympäristön laajentamiseen. Suuri rakentaminen tuottaisi taas merkittävää kasvua kansantaloudelle ja synnyttäisi huomattavasti lisää työpaikkoja, osin mahdollistaen myös maahanmuuttoon perustuvan väestönkasvun. Toisaalta edes osittainen skenaarion kuvaama väestönkasvu tuottaisi suurissa kaupungeissa suuren riskin asumisen kustannusten nopealle hinnannousulle, millä olisi negatiivisia sosioekonomisia vaikutuksia ja joka voi syödä ylipäättään maahanmuuttoon perustuvan kasvun legitimitettä.

Hyvin voimakas työikäisen väestön kasvu luonnollisesti muuttaisi Suomen ikärakennetta. Keski-ikä näkökulmasta vaikutus on kuitenkin jopa yllättävän pieni: kahden miljoonan lapsen ja työikäisen henkilön väestönkasvu laskisi Suomen keski-ikää 44 ikävuodesta vain 42,9

¹⁰ Kahdeksan miljoonan suomalaisen nykyisen maahanmuuton jakauman skenaariossa Helsingin väestöntiheys olisi hieman yli 5 000 asukasta neliökilometrillä (maapinta-alasta). Tämä vastaisi esimerkiksi Amsterdamin nykyistä väestöntiheyttä ja olisi merkittävästi mm. Monacoa, Singaporea ja Hong Kongia matalampi.

ikävuoteen vuoteen 2050 mennessä. Ero on hieman suurempi suhteessa Suomen vuoden 2050 keski-ikään 2020-luvun maahanmuutolla (46,9 ikävuotta). Kuitenkin keski-ian kehitys osoittaa, että maahanmuuttoon perustuva kasvu voi hillitä väestön ikääntymistä vain väliaikaisesti, ellei maahanmuuton taso ole jatkuvassa kasvussa, sillä myös maahanmuuttajat ikääntyvät ja maahan jäädessään korostavat iäkkään väestön kasvua (vrt. Lee et al. 2014). Suureenkaan maahanmuuttoon perustuva kasvu ilman jatkuvaa maahanmuuton tason kasvua vain lykkää väijäämätöntä väestön ikääntymistä syntyvyyden jäädessä alle nettouusiutumisluvun (ks. luku 2. tarkemmin).

Suuri työikäisen väestön kasvu johtaisi kuitenkin vähintään demografisten huoltosuhteiden laskuun. Esimerkiksi vanhushuoltosuhde laskisi¹¹ 40 eläkeikäisestä sataa työikäistä kohden 33 eläkeikäiseen sataa työikäistä kohden vuoteen 2050 mennessä. 2020-luvun tasaisen maahanmuuton jatkuessa vanhushuoltosuhde sen sijaan kasvaa (eli heikkenee) 46 eläkeikäiseen sataa työikäistä kohden. Toisaalta kahdeksan miljoonan suomalaisen skenaariossakin Suomen vanhushuoltosuhde olisi yhä vuonna 2050 korkeampi kuin vuonna 2010, korostaen 2010-luvulta eteenpäin tapahtuneen väestön ikääntymisen voimakkuutta.

Palveluiden ja palvelujärjestelmän kestävyys näkökulmasta pelkkä demografinen huoltosuhde ei kerro kuitenkaan mitään, sillä etenkin hyvinvointivaltion rahoituspohjan näkökulmasta työllisen väestön painoarvo (ja heidän tuottamansa arvonlisäys) määrittää taloudellisia realiteetteja. Tässä mielessä taloudellinen huoltosuhde kertoo enemmän väestörakenteen vaikutuksesta palvelujärjestelmään¹².

Taloudellinen huoltosuhde kertoo ei-työllisten määrän suhteessa työllisten määrään. Vuonna 2023 taloudellinen huoltosuhde oli 133 (eli Suomessa asui 133 ei-työllistä sataa työllistä kohden). Tuleva kehitys riippuu väestönkehityksen lisäksi työllisten osuuden kehityksestä. Jos työllisyysaste säilyisi nykytasolla 2020-luvun maahanmuutolla taloudellinen huoltosuhde kasvaisi 138:aan vuoteen 2050 mennessä.

Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuuden kuvissa taloudellinen huoltosuhde sen sijaan laskisi 123:een vuoteen 2050 mennessä työllisyysasteen säilyessä nykyisellään koko väestön keskitasolla. Muutos on kansantaloudellisesti merkittävä ja vastaisi Suomen taloudellista huoltosuhdetta ennen 1990-luvun lamaa ja merkittävän rakennetyöttömyyden syntyä. Toisaalta huoltosuhteen laskua hillitsee yhä kasvava eläkeikäinen väestö ja lasten suuri kasvu.

Kuitenkin vaatimus työllisyysasteen säilymisestä koko väestön keskitasolla on huomionarvoinen, sillä tällä hetkellä maahanmuuttajataustaisten työllisyysaste on merkittävästi muuta väestöä matalampi. Jos maahanmuuttajataustaisten työllisyysaste jää nykytasolle, kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva muuttuu täysin: taloudellinen huoltosuhde

¹¹ Vanhushuoltosuhde kertoo eläkeikäisten määrän suhteessa sataan työikäiseen.

¹² Joskaan tämä ei kerro vielä työn tuottavuudesta ja verotettavista tuloista, jotka ovat vielä keskeisimpiä julkistalouden kannalta.

heikkenisi 1,35 miljoonan työllisen kasvusta huolimatta heikommaksi kuin 2020-luvun maahanmuutolla (tässä tilanteessa Suomessa asuisi 155 ei-työllistä sataa työllistä kohden).

Kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva vaatiikin huomattavaa maahanmuuttajataustaisten työllisyysasteen kasvua ollakseen kansantalouden näkökulmasta edes yleispiirteisesti toivottava tulevaisuudenkuva. Ylipäättään tulevaisuuden kuvan toteutumisesta edes osittain ei voi pitää todennäköisenä ilman maahanmuuttajataustaisten työllisyystilanteen parantumista. Kuitenkin mallinnus paljastaa tärkeän huomion maahanmuuton ja taloudellisen huoltosuhteen välisestä suhteesta: ellei maahanmuuttajien työllisyysaste nouse, ei voimakkaasti kasvava maahanmuutto vahvista Suomen taloudellista huoltosuhdetta, vaan jopa heikentää sitä¹³. Luonnollisesti tämä johtaisi myös lisääntyviin sosioekonomisiin ongelmiin ja mm. tuloköyhyyden kasvuun.

Jotta kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuvassa taloudellinen huoltosuhde säilyy nykytasolla, vieraskielisten työllisyysasteen tulisi nousta 64,8 prosenttiin (ikäryhmässä 18—64-vuotiaat) nykyisestä 53 prosentista (olettaen kotimaisten kieliryhmien työllisyysasteen säilyvän vuoden 2023 tasolla). Käytännössä tämä työllisyysasteen nousu on merkittävä, mutta ei poikkeuksellinen.

Voimakkaan maahanmuuton tulevaisuudenkuva vaatisikin valtavaa panostusta kaksisuuntaiseen kotoutumiseen, sisältäen riittävät resurssit kotouttamistoiminnalle. Tässä edes osittainen epäonnistuminen tuottaisi mm. huomattavia segregaatioriskejä. Lisäksi Suomen työmarkkinoiden täytyisi muuttua merkittävästi nykyistä paremmin ulkomaalaistaustaisia työllistäväksi.

Huolimatta kotouttamisen onnistumisesta näin voimakas väestönkasvu johtaisi työllisen työvoiman kasvun lisäksi myös työttömän työvoiman määrälliseen kasvuun, korostaen työllisyyspalveluiden merkitystä (etenkin kasvavissa kaupungeissa). Vastaavasti ja yleisemmin kahdeksan miljoonaa suomalaista vaatisi lähes kaikkien palveluiden toteutuksen kasvua: yksinkertaisesti kahdeksan miljoonan henkilön palvelutarpeeseen ei ole mahdollista vastata 5,6 miljoonalle suunnitelluilla palveluilla.

Toisaalta maahanmuuton tasosta 2020-luvulla ja 2030-luvun alussa koulutuspalveluiden tarve vähenee ja koko maan tasolla edes 95 000 henkilön nettomaahanmuutto ei johda koululaisikäluokkien kasvuun ennen 2030-luvun puoliväliä. Koko maan tasolla sivistyspalveluiden kasvutarve painottuisikin vasta 2030-luvun loppupuolelle. Alueellisen kehityksen jakauma kuitenkin muuttaa tätä tulkintaa: sivistyspalveluiden tarve kasvaisi voimakkaasti suurissa kaupungeissa jo 2020-luvulla, kun taas pienemmissä kunnissa edes kahdeksan miljoonan

¹³ HUOM! Suhde ei kuitenkaan ole lineaarinen: 2020-luvun maahanmuutto nykyisillä työllisyysasteilla johtaa matalampaan (eli vahvempaan) taloudelliseen huoltosuhteeseen (138 ei-työllistä sataa työllistä kohden) kuin nollamaahanmuutto (148 ei-työllistä sataa työllistä kohden). Kuitenkin nollamaahanmuutto tuottaa vahvemman taloudellisen huoltosuhteen kuin kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuus, jos maahanmuuttajien työllisyysaste ei nouse.

suomalaisen tulevaisuuskuvat ei tuota tarvetta kasvattaa sivistyspalveluiden kapasiteettia, ellei maahanmuuton jakauma muutu merkittävästi aiemmasta. Luonnollisesti lähes kaikkialla maassa huomattavasti nykyistä suurempi osa oppilaista olisi ulkomaalaistaustaisia.

lakkään väestön palvelutarve kehittyy taas lähes vastaavasti maahanmuuton tasosta riippumatta. Kahdeksan miljoonan asukkaan Suomessa tarvittaisiin vain hieman enemmän iäkkäälle väestölle suunnattuja palveluita (esim. hoiva ja asuminen), mutta suhteessa joka tapauksessa tapahtuvaan palvelutarpeen kasvuun tätä muutosta voi pitää hillittynä. Samalla etenkin työvoimantarjontaa näiden hoivapalveluiden toteutukselle kasvaisi merkittävästi, ilman että tämä alan työvoimatarpeen kasvu söisi muiden alojen työvoiman tarjontaa. Jos myös taloudellinen huoltosuhde vahvistuisi, vahvistuisi oletettavasti sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden rahoitus pohja.

Lopuksi kahdeksan miljoonan suomalaisen tulevaisuudenkuva ei ole alueellisesti tasaisen kehityksen tulevaisuudenkuva. Vaikka etenkin maakuntien tai hyvinvointialueiden tasolla ei enää olisi merkityksellisesti supistuvia alueita, yhä osassa hyvinvointialueita työikäisen väestön kehitys olisi heikkoa ja esimerkiksi huoltosuhteet yhä heikentyisivät. Eriytyneisyys olisi vielä suurempaa kuntatasolla: yhä merkittävä osa maaseutukunnista, pienistä kaupungeista ja seutukaupungeista olisi nopeasti supistuvia kuntia, joissa väestöpohja kutistuisi kroonisesti, tuottaen negatiivisia vaikutuksia aluetalouteen, kiinteistöjen arvoon, palveluiden tarjontaan ja palveluiden toteutukseen.

Skenaariot johtavat jopa nopeutuvaan eriytymiseen, korostamalla entisestään kasvavien alueiden kasvua, lisäten eroja ääripäiden välillä niin koko maan kuntakentän kuin maakuntien tasolla. Lopputuloksena olisi Suomi, joka on vahvasti kaupungistunut ja jossa suurten kaupunkialueiden kasvanut demografinen painoarvo heijastuu vähintään osittain mm. alueiden ”äänen” kuuluvuuteen kansallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa.

Erittäin korkean maahanmuuton tulevaisuuden kuva paljastaakin, ettei pelkkä maahanmuutto ja tämän tason kasvu ratkaise alueellisen eriytymisen ongelmaa (vaan saattaa jopa voimistaa tätä ainakin suhteellisesti). Alueellisesti tasapainoisempi kehitys vaatiikin muutosta sekä maahanmuuton alueelliseen kohdentumiseen että etenkin suurten kaupunkien ulkopuolisten alueiden kykyyn luoda alueesta houkutteleva asuinpaikka myös maahanmuuttajataustaisille (sisältäen tarvittavat asumiseen ja elantoon liittyvät tarpeet). Pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa pelkkä maahanmuuton lisääminen ei siis ole yksin mielekäs toimi, vaan vaatii panostusta etenkin kotouttamiseen.

Toisaalta tarkastelu paljastaa, että maahanmuuton jo maltillisesti aiempaa tasaisempi ja kauma suurten kaupunkien ja keskisuurten maakuntakeskusten välillä johtaisi huomattavasti tasapainoisemmin kehittyvään alueiden Suomeen. Tämä loisi paremmat mahdollisuudet aluetalouden kehitykselle ja uudistumiselle ympäri maata sekä ylläpitäisi esimerkiksi palvelutarjontaa ja kiinteistöjen arvoa suurimmassa osassa maakuntia vähintään maakuntakeskusten lähialueella. Huomionarvoisesti tämä tasapainoisempien maakuntakeskusten kehityksen

tulevaisuuden kuva ei välttämättä vaadi kahdeksan miljoonan suomalaisen hankkeen kuvaa-
maa poikkeavan voimakasta demografista käännettä, vaan jo hillitympi muutos maahanmuu-
ton tasossa ja alueellisessa jakaumassa turvaisi monen maakunnan keskuksen demografisen
tulevaisuuden.

Lähteet

Aro, Timo (2006): Julkinen valta ja maassamuuttoa edistävät ja rajoittavat tekijät Suomessa 1880-luvulta 2000-luvulle. Väitöskirja, Turun yliopisto, Koulutus sosiologian tutkimuskeskuk-
sen raportti 69.

Dhalmann, Hanna & Yousfi, Saara (2010): Immigration flows, policies and practices in Fin-
land. Teoksessa Immigration, Housing and Segregation in the Nordic Welfare States.

Eurostat, seuraavat tietokannat: Population

Hanell, Tomas; Mattila, Markku; Ahvenainen, Toni; Raunio, Mika (2023): Joko lähdet, vastahan-
tulit? Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden muuttoliike Suomessa vuosina 2010—2021. Muut-
toliike — Migration Vol 49 Nro 2 (2023)

Kuntaliitto (2025): Seutukaupunkien maahanmuutto ja vieraskielisten maan sisäinen muutto.

Lee, Ronald; Mason, Andrew; Amporfu, Eugenia; An, Chong-Bum; Bixby, Luis Rosero; Bravo,
Jorge; Bucheli, Marisa; Chen, Qiulin; Comelatto, Pablo; Coy, Deidra; d'Albis, Hippolyte; Do-
nehower, Gretchen; Dramani, Latif; Fürnkranz-Prskawetz, Alexia; Gal, Robert I.; Holz, Mauri-
cio; Thi Lan Huong, Nguyen; Kluge, Fanny; Ladusingh, Laishram; Lee, Sang-Hyop; Lindh, Tho-
mas; Ling, Li; Thanh Long, Giang; Maliki; Matsukura, Rikiya; McCarthy, David; Mejía-Guevara,
Iván; Mergo, Teferi; Miller, Tim; Mwabu, Germano; Narayana, M.R.; Nor, Vanndy; Norte, Gil-
berto Mariano; Ogawa, Naohiro; Olaniyan, Olanrewaju Ademola; Olivera, Javier; Oosthuizen,
Morne; Phananimamai, Mathana; Queiroz, Bernardo Lanza; Racelis, Rachel H.; Rentería, Eli-
senda; Rice, James Mahmud; Sambt, Joze; Sefton, James; Soyibo, Adedoyin; Tovar, Jorge A.;
Turra, Cassio M.; Urdinola, B. Piedad; Vanne, Zannella, Marina; Zhang, Qi: Is low fertility really
a problem? Population aging, dependency, and consumption. SCIENCE VOL 346 ISSUE 6206,
229—233.

Lehtonen, Olli & Markku Tykkyläinen (2010). Tulotason spatiaalinen kaksoispolarisaatio Poh-
jois-Karjalassa 1996—2003 [Spatial double polarization of incomes in North Karelia, 1996—
2003]. Terra 122: 2, 63—74.

MDI (2024): Kansallinen Kiinteistöstrategia 2040

MDI (2025): Ulkomaalaistaustaisten asuminen ja asumisen tarpeet. Julkaisematon selvitys

Rotkirch A., Tammisalo K., Miettinen A. & Berg V. (2017): Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuor-
ten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Perhebarometri 2017. Väestöliitto, Väestöntutki-
muslaitos.

Rotkirch, Anna (2020): Syntyvyyden lasku ja muuttunut lastensaantimaisema. Väestöliitto
2020, 27—48. Raportissa Kestävän väestönkehityksen Suomi - Väestöliiton väestöpoliittinen
raportti 2020. Toim. Tiia Sorsa

Savelieva, Kateryna; Jokela, Markus & Rotkirch, Anna (2022): Reasons to Postpone Childbearing during Fertility Decline in Finland. Marriage & Family Review.

Sorsa T., Lehtonen N. & Rotkirch A. (2023): Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? Perhebarometri 2022. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E57/2023.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Helsinki: Tilastokeskus, seuraavat tietokannat:

Statfin, väestörakenne; muuttoliike; syntyneet; kuolleet,
Väestörakenne -tietokanta,
Elinkeinorakenne ja työssäkäynti -tietokanta,
Muuttoliike- ja väestönmuutokset -tietokanta

Suomen virallinen tilasto (SVT): Helsinki: Tilastokeskus. Kunnittainen väestöennuste 1975—2010

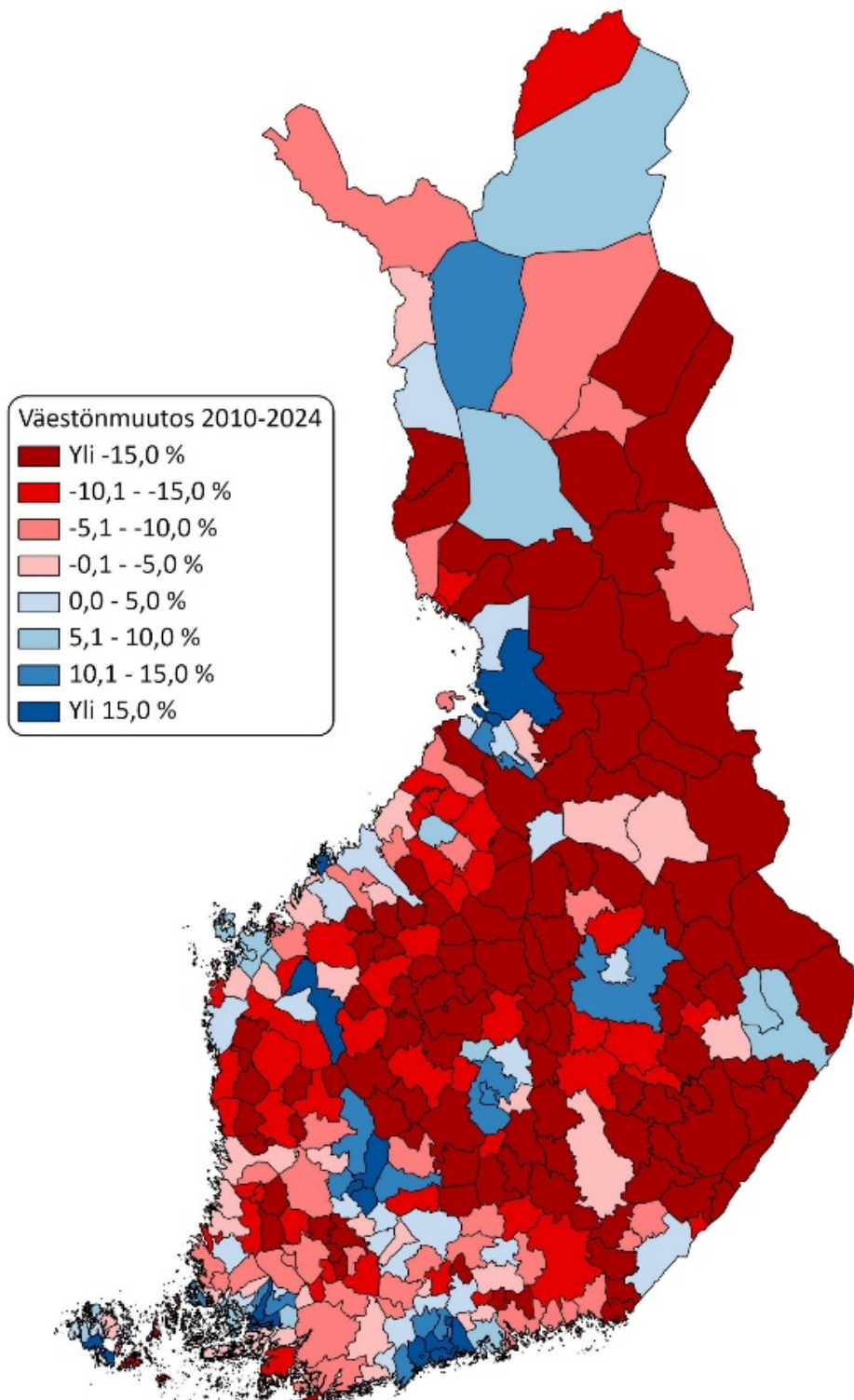
United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2024). International Migration and Sustainable Development. UN DESA/POP/2023/TR/NO. 7.

Westerholm, John (2002), Populating Finland. Fennia, Vol.180 (1-2), p.123—140

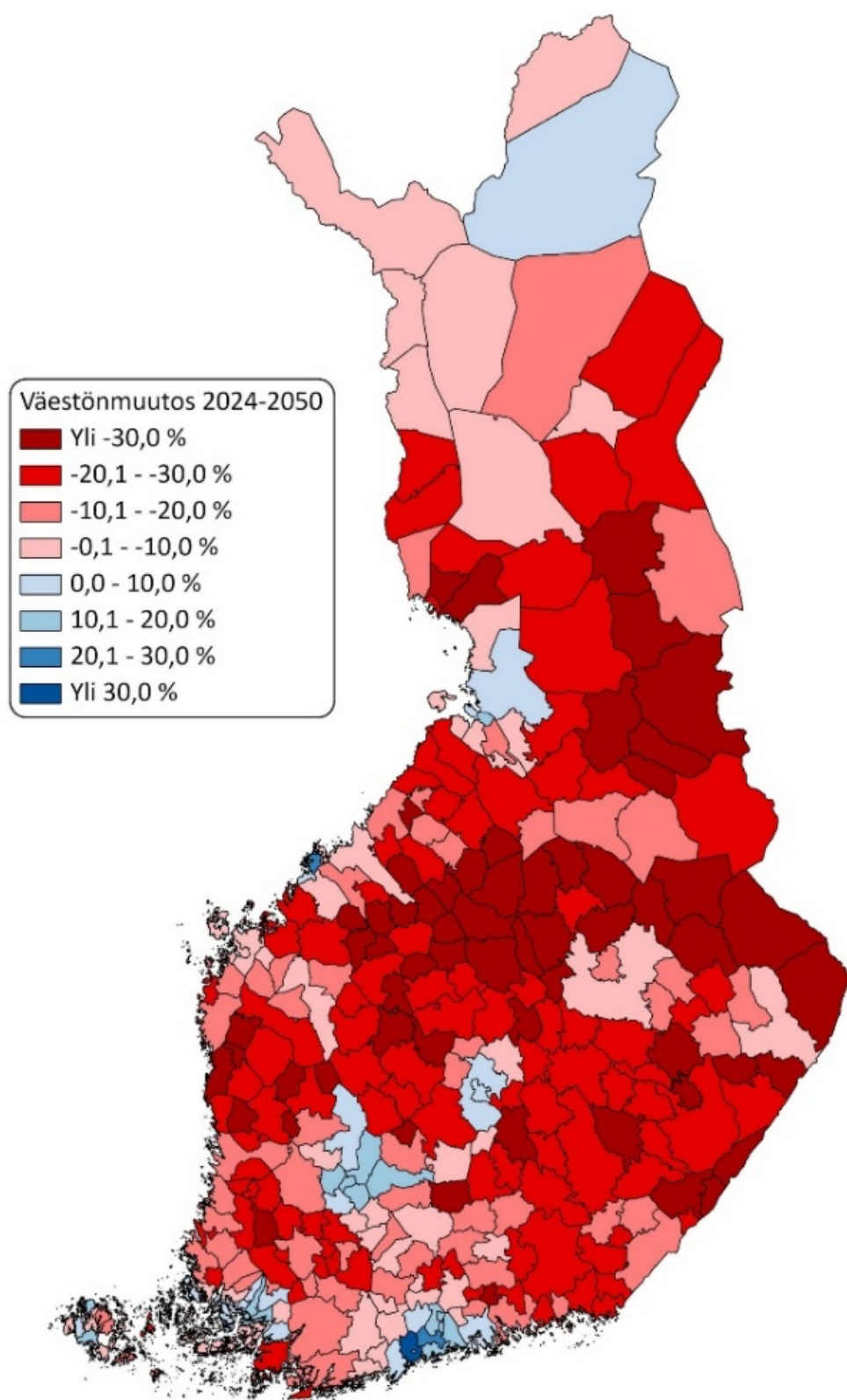
World Bank database

Yousfi, Saara & Vilkama, Katja (2010): Integration policies and legislation in Finland. Teoksessa Immigration, Housing and Segregation in the Nordic Welfare States.

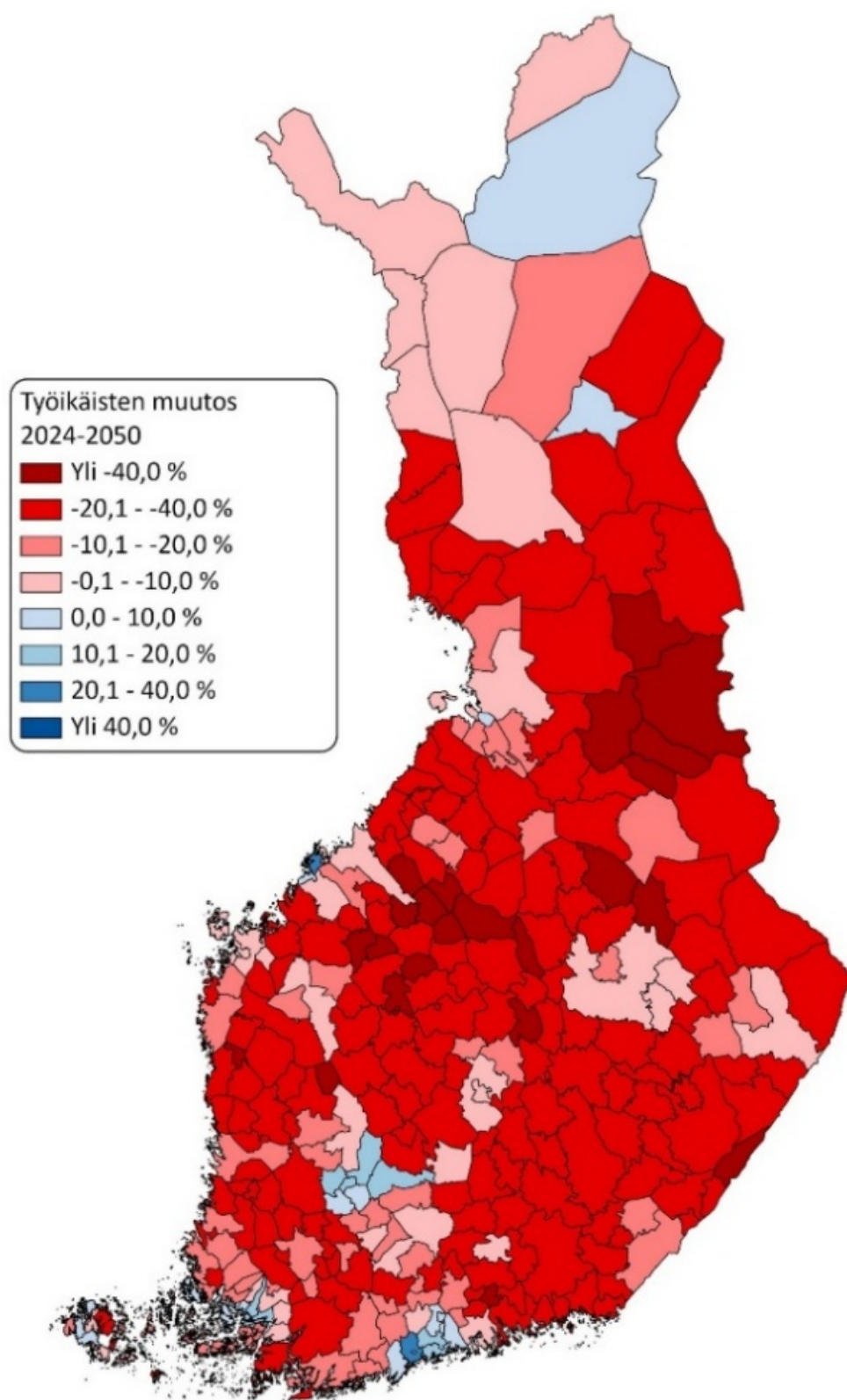
Liitteet

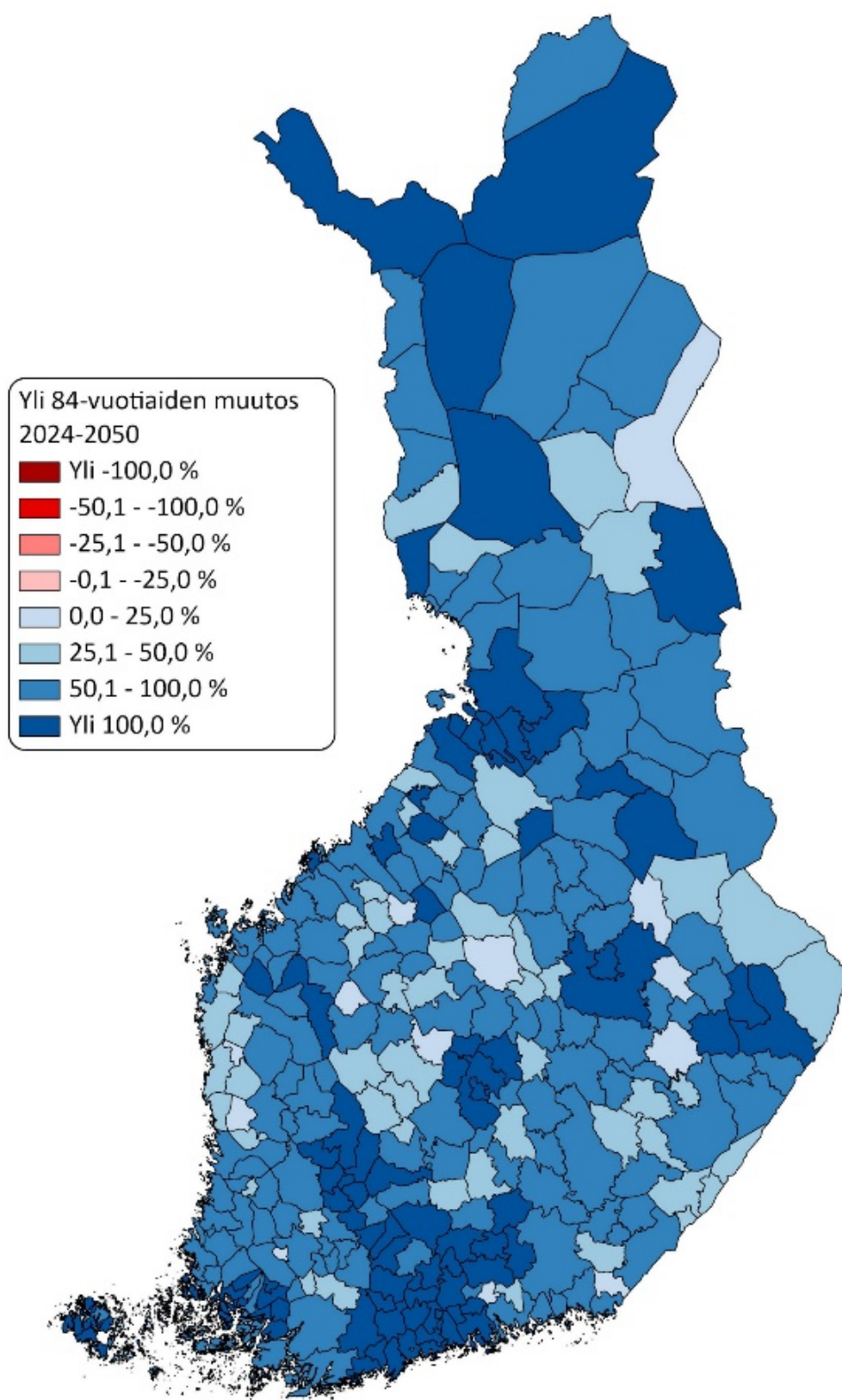
Kartta 1. Väestönmuutos 2010—2024 kunnittain. Lähde: MDI:n väestöennuste.

Kartta 2. Väestönmuutos kunnittain 2020-luvun maahanmuutolla vuosien 2024—2050 aikana. Lähde: MDI:n väestöennuste.

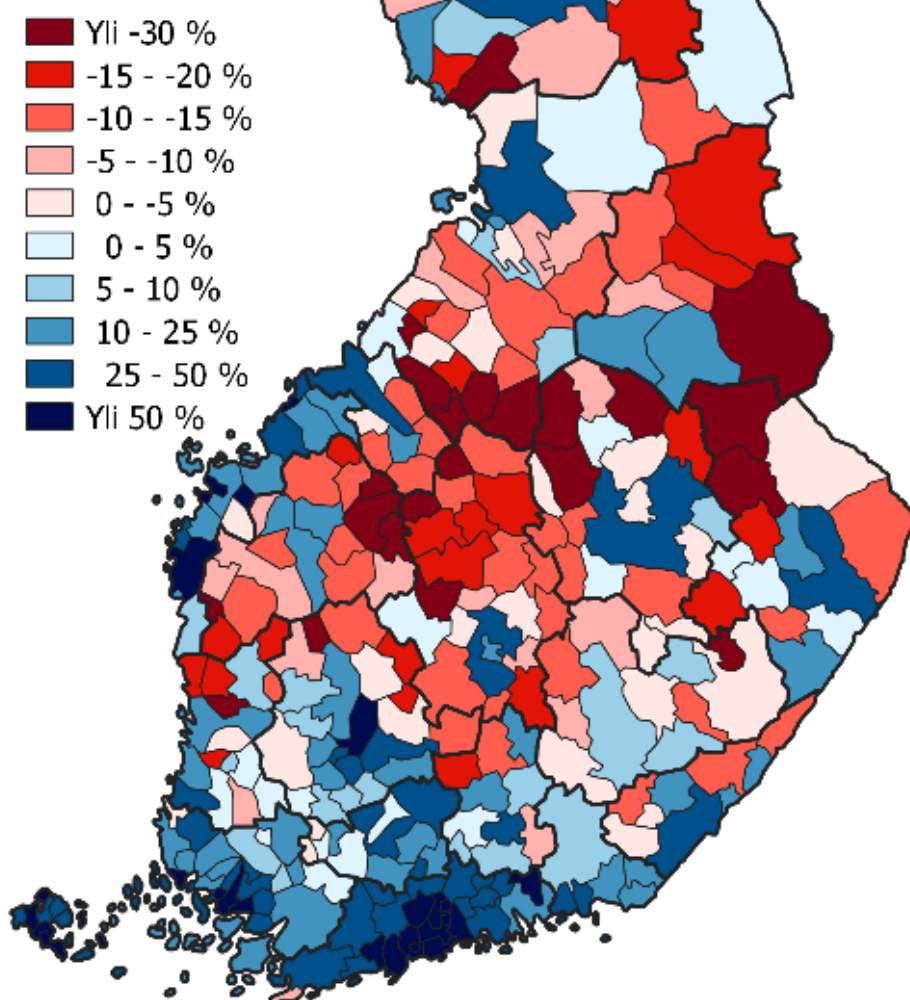

Kartta 3. Työikäisen väestön muutos kunnittain 2020-luvun maahanmuutolla vuosien 2024—2050 aikana.
Lähde: MDI:n väestöennuste.

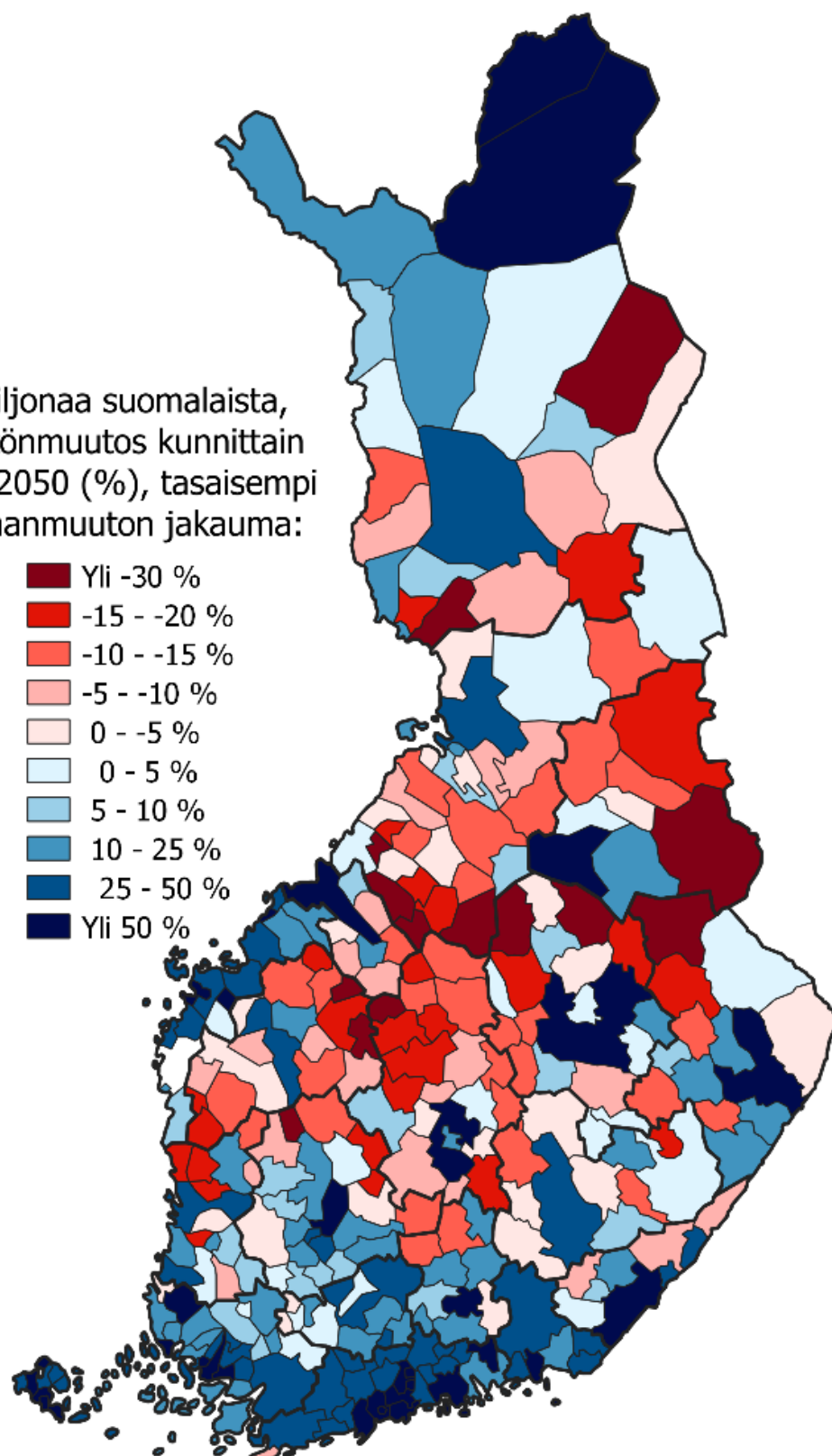
Kartta 4. Yli 84-vuotiaan väestön muutos kunnittain 2020-luvun maahanmuutolla vuosien 2024—2050 aikana.
Lähde: MDI:n väestöennuste.

8 miljoonaa suomalaista,
väestönmuutos kunnittain
2024-2050 (%), nykyinen
maahanmuuton jakauma:

Kartta 5. Väestönmuutos 8-miljoonaa suomalaista skenaariossa kunnittain 2024—2050, nykyinen maahanmuuton jakauma.

8 miljoonaa suomalaista,
väestönmuutos kunnittain
2024-2050 (%), tasaisempi
maahanmuuton jakauma:

Kartta 6. Väestönmuutos 8-miljoonaa suomalaista skenaariossa kunnittain 2024—2050, tasaisempi maahanmuuton jakauma.

Hankkeessa *Kahdeksan miljoonaa suomalaista vuonna 2050?* pohditaan Suomen ja kuntien talouden kasvun ja kestävyys tulevaisuutta kysymällä:

Mitä jos Suomessa olisi kahdeksan miljoonaa suomalaista vuonna 2050?

Mitä yhteiskunnallisia rakenteita Suomen pitäisi uudistaa ja mitä seurauksia selvästi suuremmasta asukasluvusta voisi olla? Miltä suomalaisuuden identiteetti voisi kahdeksan miljoonan Suomessa näyttää?

Hankkeessa osallistetaan eri alojen asiantuntijoita, maahanmuuttajia ja nuoria. Hanke tuottaa ennakointianalyysin, monipuolisen vision ja vaikutusten arvion siitä, miltä kahdeksan miljoonan asukkaan Suomi vuonna 2050 voisi näyttää ja mitä muutoksia sen saavuttaminen vaatisi.

Lisäksi hanke tavoittelee yhteiskunnallisen keskustelun herättämistä Suomen positiivisesta tulevaisuudesta.

mdi.fi/kahdeksan-miljoonaa-suomalaista